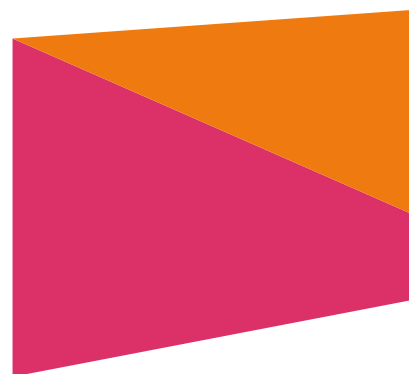

Výroční zpráva

Židovského muzea v Praze
za rok 2022

Obsah

1	Právní rámec činnosti a orgány muzea 2
2	Základní údaje o ŽMP 4 a) Objekty ve správě ŽMP 4 b) Co ŽMP nabízí 5
3	Návštěvnost a služby návštěvníkům 6
4	Organizační struktura a zaměstnanci 8
5	Výstavní činnost 9 a) Galerie Roberta Guttmanna 9 b) Výstavy v prostorách Odboru pro vzdělávání a kulturu 9
6	Sbírky a jejich dokumentace 12 a) Péče o sbírky 12 b) Dokumentace a evidence sbírek 13 c) Archiv 14 d) Dokumentace šoa 16 e) Knihovna 17
7	Věda a výzkum 19 a) Odbor sbírek 19 b) Odbor židovských dějin 22 c) Odbor archivů 23 d) Odbor knihovny 25 e) Zastoupení v domácích a zahraničních organizacích 25 f) Žádosti o bezúplatné převody předmětů protiprávně odňatých v období holocaustu a 2. světové války 26
8	Příprava nových expozic a modernizace muzea 28
9	Akvizice a předměty navrácené do sbírek muzea 29
10	Vzdělávací aktivity 31
11	Kulturní aktivity 33 a) Večerní pořady v Odboru pro vzdělávání a kulturu 33 b) Koncerty a další kulturní akce ve Španělské synagoze a Maiselově synagoze 34
12	Publikační činnost 35
13	Spolupráce s institucemi 37 a) Výpůjčky 37 b) Neziskový sektor, informace a konzultace, média 37 c) Účast na dalších projektech 38
14	Správa a údržba objektů 39
15	Oddělení bezpečnosti 41
16	Investice 42
17	Granty a dary 43
18	Informace o hospodaření 44 Příloha č. 1 – Plnění rozpočtu ŽMP v roce 2022 (v tis. Kč) 45 Příloha č. 2 – Výkaz zisku a ztrát (v tis. Kč) 46 Příloha č. 3 – Rozvaha (v tis. Kč) 47 Příloha č. 4 – Struktura zaměstnanců ŽMP 48 Příloha č. 5 – Opravy a rekonstrukce objektů (v tis. Kč) 49

1

Právní rámec činnosti a orgány muzea

Zájmové sdružení právnických osob Židovské muzeum v Praze (ŽMP) bylo registrováno Obvodním úřadem pro Prahu 1 dne 30. září 1994. Hlavním předmětem činnosti sdružení, jako kulturní instituce, je podle zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů tvorba, doplňování, odborná správa, shromažďování a prezentace sbírek Židovského muzea v Praze a tvorba, doplňování a správa knihovního a archivního fondu, osvětová, publikační, vydavatelská a vzdělávací činnost, včetně prodeje upomínkových předmětů, propagačních a jiných materiálů, publikací, nahraných zvukových a zvukově obrazových záznamů a dalších předmětů spjatých s účelem a předmětem činnosti sdružení, dále kulturní a jiná činnost, týkající se judaismu, Židů a jejich historie v Čechách a na Moravě. Hlavní činností sdružení je také činnost výzkumná (především základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj) a šíření jejích výsledků prostřednictvím výuky, publikování nebo převodu technologií. Hlavní činností jsou rovněž nutné opravy a technická zhodnocení pronajatých nemovitostí, v nichž muzeum sídlí a prezentuje sbírky, kterými je částečně hrazeno nájemné, případný pronájem dočasně nevyužitých prostor třetím osobám se souhlasem vlastníka, tj. Židovské obce v Praze. Doplňkovým předmětem činnosti sdružení je péče o židovské kulturní dědictví v České republice prostřednictvím Federace židovských obcí v České republice.

Nejvyšším orgánem sdružení je správní rada, která v roce 2022 pracovala ve složení:

Jiří Daniček, Federace židovských obcí v ČR (předseda)

Martin Šmok, Židovská obec v Praze

Eva Lorencová, Židovská obec v Praze

Jiří Löwy, Federace židovských obcí v ČR

JUDr. Petra Smolíková, Ministerstvo kultury ČR

Kontrolním orgánem sdružení je dozorčí rada, která v roce 2022 pracovala ve složení:

RNDr. Michal Hron, Federace židovských obcí v ČR (předseda)

JUDr. Tomáš Pasternak, Židovská obec v Praze

Ing. Marta Rubínová, Ministerstvo kultury ČR (do 12. 6. 2022)

Ing. Lucie Malátová, Ministerstvo kultury ČR (od 13. 6. 2022)

V roce 2022 se správní rada sešla k jednání samostatně čtyřikrát a dozorčí rada dvakrát a jedno jednání obou rad bylo společné. Z jednání za přítomnosti právního zástupce muzea JUDr. Hynka Mottla byly pořízeny zápisy.

Ředitelem muzea v roce 2022 byl Leo Pavlát.

2

Základní údaje o ŽMP

a) Objekty ve správě ŽMP

- Administrativní budovy v ulici U Staré školy 141/1 a 141/3, Praha 1–Josefov – správa muzea, odborná pracoviště, depozitáře, knihovna, multimediální centrum, kavárna, Galerie Roberta Guttmanna.
- Maiselova synagoga – v hlavní lodi stálá expozice *Židé v Čechách a na Moravě v 10.–18. století*. Celkem vystaveno 231 originálů, faksimilií a kopií dokumentů.
- Španělská synagoga – po uzavření od 31. 5. 2019 z důvodů modernizace objektu a přípravy nové expozice byla dne 16. 12. 2020 tato stálá expozice *Dějiny Židů v Čechách a na Moravě v 19.–20. století* otevřena. Celkem vystaveno 488 originálů, faksimilií a kopií dokumentů.
- Pinkasova synagoga – v hlavní lodi *Památník obětí šoa z českých zemí*; v prvním poschodí stálá expozice *Příběh dětí. Dětské kresby z Terezína 1942–1944*. Celkem vystaveno 234 originálů, faksimilií a kopií dokumentů. Venkovní expozice *Cesty bez návratu. Deportace Židů z českých zemí v letech 1939–1945* věnovaná deportacím židovského obyvatelstva z území protektorátu Čechy a Morava do ghett, koncentračních a vyhlazovacích táborů na okupovaných územích východní Evropy. Digitální rozšíření expozice je dostupné prostřednictvím informačního kiosku uvnitř synagogy a webového rozhraní. Venkovní projekce *Tváře obětí šoa* promítaná ve večerních hodinách na štít mikve Pinkasovy synagogy.
- Klausová synagoga – v hlavní lodi stálá expozice *Židovské tradice a zvyky – I. Synagoga a svátky*, na galerii stálá expozice *Židovské tradice a zvyky – II. Běh života*. Celkem vystaveno 464 originálů, faksimilií a kopií dokumentů.
- Obřadní síň – pokračování stálé expozice *Židovské tradice a zvyky – II. Běh života*. Celkem vystaveno 165 originálů, faksimilií a kopií dokumentů.
- Prostory pro činnost Odboru pro vzdělávání a kulturu – Praha, v objektu Maiselova 38/15, Praha 1–Josefov.
- Prostory pro činnost Odboru pro vzdělávání a kulturu – Brno, v objektu Židovské obce Brno, tř. Kpt. Jaroše 1922/3, Brno.
- Informační a Rezervační centrum Židovského muzea v Praze, v objektu Maiselova 38/15, Praha 1–Josefov.
- Fotoateliér v objektu Jáchymova 63/3, Praha 1–Josefov. Pronájem a provoz byl ukončen k datu 30. 9. 2022.

Maiselova synagoga

- Smíchovská synagoga, Stroupežnického 290/32, Praha 5–Smíchov.
- Starý židovský hřbitov, Praha 1–Josefov.
- Depozitář knihovny Praha 4–Spořilov.
- Venkovská synagoga provozovaná jako depozitář textilu.

b) Co ŽMP nabízí

- Prohlídku pěti stálých expozic v historických objektech, Starého židovského hřbitova z 15.–18. století.
- Prohlídky výstavy v Galerii Roberta Guttmanna.
- Vzdělávací programy a prohlídky prostřednictvím Odboru pro vzdělávání a kulturu v Praze a Brně.
- Kulturní pořady se židovskou tematikou v prostorách Odboru pro vzdělávání a kulturu v Praze a v Maiselově synagoze v Praze.
- Semináře s židovskou tematikou.
- Služby multimediálního centra – připojení na internet, základní judaistická literatura a speciální data-báze, prezenční videotéka a fonotéka, prodej knih vydávaných ŽMP.
- Služby archivu – zajišťování badatelských služeb (poskytování archivních materiálů ke studijním účelům, odborné konzultace, rešerše, reprografické služby).
- Služby specializované knihovny pro odbornou i laickou veřejnost.
- Vzdělávání pedagogických pracovníků prostřednictvím Odboru pro vzdělávání a kulturu v rámci seminářů *Židé – dějiny a kultura* ukončených certifikátem MŠMT.
- Kurzy k získání licence „Průvodce Židovského muzea v Praze“ prostřednictvím Odboru pro vzdělávání a kulturu.
- Konzultace pro odbornou i laickou veřejnost k otázkám dějin českých a moravských Židů.
- Konzultace pro odbornou i laickou veřejnost k otázkám perzekuce českých a moravských Židů za druhé světové války.
- Konzultace pro odbornou i laickou veřejnost k otázkám sbírkových fondů ŽMP, odborné výklady a rešerše.
- Posouzení a vyřízení žádostí k trvalému vývozu předmětů kulturní hodnoty a k vývozu předmětů kulturní hodnoty na dobu určitou a služby znaleckého ústavu.
- Historické obrazové materiály k reprodukci.
- Vlastní publikace, CD a propagační materiály včetně prodeje muzejních publikací on-line prostřednictvím internetových stránek muzea.
- Prodej hesel z *Encyklopedie židovských obcí Čech, Moravy a Slezska* on-line prostřednictvím internetových stránek muzea.
- Možnost rezervovat si návštěvu v přesně určený čas prostřednictvím Informačního a rezervačního centra ŽMP.
- Prohlídky expozic s kvalifikovanými průvodci.
- Prohlídku s individuálním audio průvodcem prostřednictvím firmy Promotion & Education, s. r. o.

Informační a rezervační centrum
Židovského muzea v Praze

3

Návštěvnost a služby návštěvníkům

Následující tabulka uvádí počet návštěvníků v ŽMP v roce 2022:

Celkem návštěvníků			
		Dospělí	Junioři
Leden	8 627	5 783	2 884
Únor	14 403	9 359	5 044
Březen	20 027	13 662	6 365
Duben	34 054	22 849	11 205
Květen	37 496	28 262	9 234
Červen	34 487	24 133	10 354
Červenec	43 864	28 518	15 346
Srpen	54 566	37 241	17 325
Září	40 607	29 337	11 270
Říjen	44 752	33 385	11 367
Listopad	31 640	23 276	8 364
Prosinec	43 391	32 210	11 181
CELKEM	407 914	288 015	119 899

Ke 14. 3. 2022 Ministerstvo zdravotnictví ČR zrušilo všechna opatření, která s ohledem na ochranu obyvatel před onemocněním COVID-19 vedla i k omezení činnosti Židovského muzea v Praze. Tu však důsledky pandemie nadále negativně ovlivňovaly stejně jako nejistota vyvolaná ruskou agresí proti Ukrajině. Tyto skutečnosti se citelně odrazily v příjmech ze vstupného, které představují hlavní zdroj příjmů ŽMP.

Na rozdíl od roku 2021 již nedošlo k nařízenému uzavření muzea, pouze z ekonomických důvodů byl od 1. 1. do 25. 3. 2022 o hodinu posunut počátek otevírací doby.

V roce 2022 ŽMP navštívilo 407 914 návštěvníků, což je o 266 306 více než v roce 2021, ale o 269 585 návštěvníků méně než v roce 2019 – posledním roce před pandemií. V porovnání s tímto rokem se stále jedná o pokles o 39,79 %. Situace tak nadále zůstává složitá a vedení ŽMP ji operativně vyhodnocuje.

V reakci na příchod uprchlíků z Ukrajiny ŽMP ve spolupráci s Židovskou obcí v Praze poskytovalo volný vstup do expozic ukrajinským žadatelům o azyl. Tak jako v minulých letech i v roce 2022 ŽMP podpořilo návštěvy školních skupin prostřednictvím muzejního Odboru pro vzdělávání a kulturu za výrazně zlevněné vstupné. Ani v roce 2022 současně nepolevoval zájem české veřejnosti o prohlídky v rámci programu „Boje proti antisemitismu“ (prohlídkový okruh pražské Židovské Město) každou neděli a o státních svátcích od 11 a 14 hodin. K úspěšné propagaci muzea rovněž přispívala činnost Společnosti přátel Židovského muzea v Praze.

K 1. 6. 2022 se ŽMP zapojilo do nového projektu Magistrátu hlavního města Prahy – návštěvnické karty „Prague Visitor Pass“. Na tomto základě muzeum navštívilo 4352 návštěvníků. Dále pokračovala spolupráce na projektech Prague card, Prague City Pass a Lítačka. Ty souhrnně do muzea přivedly 9692 návštěvníků.

4

Organizační struktura a zaměstnanci

Židovské muzeum v Praze v roce 2022 neprošlo žádnými organizačními změnami, a zachovává tak stav z roku 2021 přijatý ke zmírnění ekonomických dopadů pandemie koronaviru. ŽMP je rozděleno do 11 odborů a 9 oddělení. Ke konci roku 2022 mělo 111 zaměstnanců včetně 7 na mateřské nebo rodičovské dovolené. Ve fyzických osobách činil počet zaměstnanců k 31. 12. 2022 celkem 104, což představovalo přepočítaných 87,391 plných pracovních úvazků. Oproti roku 2021 se jedná o nárůst o 2 zaměstnance (1,96 %) na hlavní pracovní poměr, což odpovídá 0,221 přepočítaných plných pracovních úvazků.

Zaměstnanecká struktura byla k 31. 12. 2022 následující: ředitel, 2 pracovníci Oddělení asistentů, 17 pracovníků Oddělení bezpečnosti, 13 pracovníků Odboru sbírek včetně pracovníků dokumentace a evidence sbírek, vědeckých pracovníků a restaurátorů, 8 ekonomických pracovníků včetně pokladních v expozicích, 8 pracovníků pro vzdělávací a kulturní činnost, 3 pracovníci pro zajištění provozu, oprav, rekonstrukcí a správu budov, 5 pracovníků informačních technologií a fotooddělení, 1 pracovník zajišťující vztahy s veřejností, 2 pracovníci Odboru židovských dějin, 8 pracovníků Odboru archivů, 5 pracovníků zajišťujících provoz knihovny, 27 pracovníků Odboru návštěvnického provozu se 3 pracovníky rezervací a 24 koordinátory provozu a kontrolory/kustody, 4 zaměstnanci pracující na grantu Tajemství půdy.

Během roku 2022 dále 101 pracovníků provádělo práce mimo hlavní pracovní poměr na dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce. Oproti roku 2021 se jedná o úbytek 16 pracovníků (13,68 %) vykonávajících uvedené činnosti.

Průměrná měsíční mzda zaměstnance ŽMP v roce 2022 činila 36 721 Kč.

S ohledem na provozní podmínky během pandemie koronaviru byly na začátku roku 2022 konkrétním zaměstnancům nařízeny překážky v práci na straně zaměstnavatele dle § 209 Zákoníku práce.

5

Výstavní činnost

a) Galerie Roberta Guttmanna

V muzejní Galerii Roberta Guttmanna v ulici U Staré školy 141/3, v Praze 1 byla i nadále přístupná výstava *Robert Guttman: Pražský poutník*, která přibližuje tvorbu populárního pražského naivisty z doby první republiky, jehož jméno galerie nese. Guttmannovy obrazy, dobové fotografie a dokumenty dochované ve sbírkách Židovského muzea v Praze jsou přitom prezentovány v širším záběru a dobovém kontextu než původní výstava na stejném místě. V meziválečné Praze byl Robert Guttman znám více svým nápadným zjevem než svými obrazy. Své obrázky a portréty kreslil po kavárnách a barech nebo přímo na ulici a prodával je za několik korun komukoli, kdo o ně projevil zájem. Robert Guttman sám sebe označoval za „stoupence moderny, ale s nuancí k realismu, ano akurátnosti“. Po okupaci byl zařazen do prvního transportu, který byl z Prahy vypraven 16. 10. 1941 do lodžského ghetta, kde Robert Guttman 14. 3. 1942 hladem a vyčerpáním zemřel.

Robert Guttman: Autoportrét s květinami, malba, 1942–1944 ŽMP, inv.č. 027.547

V roce 2022 tuto výstavu navštívilo 23 155 zájemců.

b) Výstavy v prostorách Odboru pro vzdělávání a kulturu

ŽMP připravilo prostřednictvím svého Oddělení pro vzdělávání a kulturu (OVK) v Praze v Maiselově ulici 15 v průběhu roku 2022 několik výstav. Od 6. 1. do 28. 1. probíhala dvojvýstava *Přetnuté životy a Archy rodiny Maierovy* zachycující příběh židovské dívky s moravskými kořeny Ruth Maierové a její rodiny prostřednictvím deníků, které si dívka vedla v letech 1933–1942. Od 1. 3. do 29. 4. byla dále uspořádána výstava *The Wingmen*. Minisérie portrétů fotografky Pavlín Šulcové představila příběhy několika

československých pilotů a mechaniků, kteří působili v izraelské armádě v době vzniku Státu Izrael. Od 2. 5. do 30. 6. bylo možné v prostorách OVK navštívit výstavu *Záhadné pouto – ilustrace*. Vystaveny byly práce studentů Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni, kteří pod vedením ilustrátorky a pedagožky Renaty Fučíkové vytvářeli ilustrace pro stejnojmennou publikaci a výstavní projekt diplomata Roberta Řeháka o česko-izraelských diplomatických vztazích. Poslední výstavou roku 2022 se stala výstava *Minjan* vlámského fotografa Dana Zollmanna, jež probíhala od 19. 9. do 31. 10. Výstava dovolila návštěvníkům nahlédnout do jedinečného světa největší evropské ortodoxní židovské komunity v Antverpách.

c) Výstavy ve spolupráci s dalšími institucemi

Jako v minulých letech OVK pořádalo ve spolupráci s různými partnery putovní výstavy. V roce 2022 jich pražská pobočka OVK nabídla třináct, z nichž sedm se zabývalo tematikou šoa: *Neztratit víru v člověka...*; *Protektorát očima židovských dětí*; *Zmizelí sousedé – Pocta dětským obětem holocaustu*; *Židovské svědectví o českém století*; *Děvčata z pokoje 28, L 410 Terezín*; *Příběh dětí – kresby dětí z terezínského ghetta*; *Motýla jsem tu neviděl: Kresby dětí z terezínského ghetta*; *Nadání je touha: Friedl Dicker-Brandeis a výtvarný vzdělávací experiment*. Nabídka putovních výstav dále zahrnovala šest populárně naučných témat: *Barokní synagogy v českých zemích*; *Druhý život českých svitků Tóry*; *Historie Židů v Čechách a na Moravě*; *Symbols emancipace – synagogy 19. století v českých zemích*; *Židovské tradice a zvyky*; *Židovské vzdělávání a školství*.

Fotografie k putovní výstavě *Barokní synagogy v českých zemích*, Janovice nad Úhlavou, interiér synagogy, pohled na aron ha-kodeš, 1. pol. 20. století

Tyto výstavy byly instalovány v 6 kulturních institucích (muzea, knihovny a školy) v 6 městech České republiky.

Ve spolupráci s Regionálním muzeem v Chrudimi se v tamním muzeu uskutečnila od 7. 4. do 30. 6. 2022 výstava *Tajemství půdy* se zaměřením na nálezy z východočeských geniz. Výstava vznikla v rámci stejnojmenného projektu podpořeným Islandem, Lichtenštejnskem a Norskem prostřednictvím Fondů EHP.

Výstava Tajemství půdy v Regionálním muzeu v Chrudimi

Od 7. 4. 2022 je v synagoze ve východočeské Luži zpřístupněna trvalá panelová výstava *Tajemství půdy* přibližující historii místní židovské komunity a zejména nálezy z lužské genizy – největší nedotčené genizy objevené v českých zemích. Výstava vznikla ve spolupráci s městem Lužé a Regionálním muzeem v Chrudimi, vstup je zdarma.

Výstava Tajemství půdy v synagoze ve východočeské Luži

6

Sbírky a jejich dokumentace

a) Péče o sbírky

Sbírkové předměty, knižní fond i archivní fondy ŽMP byly tak jako v předchozích letech plně zabezpečeny v teplotně, světelně i klimaticky kontrolovaných podmínkách. Restaurátoři průběžně kontrolovali stav předmětů jak v depozitářích, tak i stálých expozicích muzea, kde rovněž prováděli měření intenzity osvětlení. Uskutečnila se preventivní dezinfekce vybraných prostor administrativní budovy a depozitářů ŽMP.

Externí restaurátorské zásahy byly prováděny pouze z grantových prostředků nebo při bezprostředním ohrožení sbírkových předmětů špatným fyzickým stavem, pokud práce nebylo možno z kapacitních důvodů provést přímo v dílnách ŽMP.

V roce 2022 bylo pro projekt *Tajemství půdy* externě restaurováno 54 textilií. V restaurátorské dílně textilu bylo současně konzervováno nebo restaurováno 35 textilií. Pro výstavu *Tajemství půdy* v Chrudimi dílna zhotovila k textiliím 13 stabilizačních výplní. Po havárii odvlhčovače dílna vysušila celý soubor 25 ks čepiček z pomocného fondu muzea a započala se zhotovováním nových stabilizačních výplní – dokončeno bylo 6 ks. V rámci projektu Akademie věd ČR *Otevřená věda* pracovnice dílny restaurátorka Nika Richtr Nauschová představila textilní sbírky a seznámila s restaurováním textilií v ŽMP. V rámci projektu *Tajemství půdy* vystoupila s přednáškou *Textil v Genizách*, účastnila se konference k 130.výročí Emilie Paličkové, v rámci předmětu Dějiny a teorie materiálů na Vysoké škole uměleckopřmyslové odpřednášela přednášku *Textilie*.

V mimopražském depozitáři textilu byly pečlivě udržovány klimatické a bezpečnostní podmínky. Na základě celkového vyhodnocení depozitářních prostor je však záměrem ŽMP přesunout v budoucnu soubor textilu do nového depozitáře.

V restaurátorské dílně papíru a pergamentu bylo pro knihovnu ŽMP restaurováno 5 tisků a další knihařské a konzervační zásahy byly provedeny na 26 knihách. Pro externí zápůjčku byla navíc vyrobena faksimile jedné knihy. Pro archiv ŽMP bylo restaurováno 6 vázaných archivních dokumentů. Pro Odbor archivů bylo zrestaurováno 23 kusů osobních dokumentů z období šoa. Ze sbírky vizuálního umění prošly restaurátorským zásahem v dílně papíru 2 kresby. Bylo vyrámováno 15 předmětů ze zahraniční zápůjčky v Lentos Kunstmuseum Linz a na 5 z těchto předmětů byly zhotoveny nové ochranné obaly. Restaurátorská dílna vyrobila 13 ochranných krabic na sbírkové předměty z textilu a 2 ochranná pouzdra na kresby navrácené původním majitelům.

Restaurátoři papíru Židovského muzea
v Praze při práci

V rámci restaurování vzácných tisků byly 3 svazky opraveny externími restaurátory za finančního přispění Ministerstva kultury ČR.

V rámci projektu *Tajemství půdy* byla dokončena rekonstrukce restaurátorské dílny papíru a pergamenu. Vznikla tak další dvě pracovní místa pro restaurátorky věnující se výhradně práci na nálezech z českých a moravských genizot. V roce 2022 zrestaurovaly celkem 846 předmětů včetně fotodokumentace, která bude využita i pro jejich digitalizaci.

Externě bylo v rámci projektu *Tajemství půdy* restaurováno 48 sbírkových předmětů (knižních bloků).

V restaurátorské dílně kovů bylo konzervováno nebo restaurováno 84 stříbrných, mosazných, železných, měděných, dřevěných, skleněných, porcelánových a keramických předmětů. Sbírkové předměty byly konzervovány nebo restaurovány pro výpůjčky a pro účely systematické digitalizace sbírky stříbra. Dne 29. 11. 2022 vystoupil restaurátor Pavel Veselý v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze s příspěvkem *Stříbro a jeho uměleckořemeslné zpracování*.

Na Starém židovském hřbitově v Praze byl zajištěn odborný dohled nad restaurátorskými a konzervačními pracemi, které ŽMP uskutečňuje s finanční podporou Nadačního fondu obětem holocaustu. Pod dohledem odborného pracovníka-hebraisty Daniela Polakoviče bylo restaurováno 10 náhrobků v bezprostřední blízkosti prohlídkové trasy, přičemž 3 náhrobní stély byly postaveny, stabilizovány a očištěny a zbývajících 7 náhrobků bylo restaurováno.

Starý židovský hřbitov

b) Dokumentace a evidence sbírek

Oddělení Dokumentace a evidence sbírek vystavilo v roce 2022 celkem 129 výdejek, na nichž bylo zaevidováno (tj. vydáno z depozitáře a uloženo zpět) 1885 sbírkových předmětů. Předměty byly nejčastěji vyjímány z depozitárního režimu pro digitalizaci a restaurování, konzervování nebo čištění. Mimo depozitáře ŽMP, především v expozicích a na výpůjčkách pro výstavní účely, zůstalo k 10. 1. 2023 celkem 516 předmětů.

V rámci digitalizace sbírek ŽMP intenzívně pokračovala digitalizace sbírky rukopisů a nálezů z geniz na papíře. Rovněž jsou postupně digitalizovány menší soubory ze sbírky textilu. Pomocný fond, který zahrnuje kopie, repliky a faksimile sbírkových předmětů spolu s autentickými judaiky běžné výpovědní hodnoty bez specifického významu pro sbírku ŽMP, byl v roce 2022 doplněn o 6 předmětů a nyní obsahuje 681 položek.

Katalog Tajemství půdy, Židovské muzeum v Praze, 2022, kolektiv autorů

I v roce 2022 probíhala průběžná inventarizace sbírkových fondů ŽMP. Byla dokončena větší část práce vyplývající z inventarizace z roku 2021 (oprava chybných evidenčních čísel, vypracování závěrečné zprávy) a současně se uskutečnila další část inventarizace sbírkového fondu ŽMP. Ve spolupráci s restaurátory kovů a trojrozměrných předmětů a příslušným kurátorem byla fyzicky zkontrolována část sbírky trojrozměrných předmětů (např. vyvolávací destičky ke čtení Tóry, mezuzy, čisticí soupravy, přístroje, košerovací nože, lavaba). Celkem prošlo fyzickou kontrolou 2572 předmětů, což představuje přibližně 6,1 % sbírkového fondu ŽMP – podsbírký judaika. K 31. 12. 2022 byl touto revizí dokončen druhý deseti-letý cyklus kompletní inventarizace sbírky, jak ukládá platná legislativa (zákon č. 122/2000 Sb.).

V průběhu roku 2022 byla za podsbírký judaika podána na Ministerstvo kultury ČR 3 hlášení o změnách v Centrální evidenci sbírek (celkem aktualizováno 998 evidenčních čísel). Ve shodě s příslušnými zákonnými předpisy byly připraveny podklady pro katalogizaci přírůstků za rok 2022 a bylo nahlášeno 38 nových evidenčních čísel do podsbírký judaika. Zároveň byly z této podsbírký z důvodu přebytku vyřazeny 4 předměty.

Průběžně se zapisovaly a doplňovaly údaje o sbírkových předmětech do muzejní databáze CollectiveAccess a také pokračoval přepis údajů z přírůstkových knih do databáze v Excelu.

V roce 2022 ŽMP nepřijalo žádnou žádost o vydání osvědčení k trvalému vývozu předmětů kulturní hodnoty z území České republiky dle zákona č. 71/1994 Sb.

Ve Fotooddělení ŽMP probíhala v roce 2022 digitalizace sbírkových předmětů, rukopisů, tiskovin, výstav a významných akcí. Jednalo se hlavně o dokumentaci nálezů z geniz, (textilií, synagogálních předmětů a dokumentů před a po restaurování i výroba faksimilií) pro katalog a výstavu *Tajemství půdy* v Chrudimi a Luži (1768 snímků).

Fotooddělení průběžně digitalizovalo rukopisy, knihy a grafiky (4671 snímků), byly též digitalizovány fotografie náhrobků Starého židovského hřbitova v Praze (2912 snímků). Dále probíhala průběžná dokumentace materiálů s tematikou šoa – skeny knih, tiskovin, rukopisů a dokumentace přírůstkových i zapůjčených předmětů a vybraného archivního materiálu s cílem zajistit studijní a záložní kopie historicky cenných a badatelsky často požadovaných materiálů. (4098 snímků). Pro smíchovský archiv ŽMP bylo zdigitalizováno celkem 7230 snímků knih a byla též zdigitalizována kolekce skleněných diapositivů *Palestina* (195 snímků).

Průběžně byly fotografovány vernisáže, významné návštěvy, výstavy a další důležité akce ŽMP (679 snímků).

Pro aktualizované vydání publikace *Pražské synagogy* byly pořízeny fotografie Španělské a Maiselovy synagogy – úprava fotografií interiérů a exteriérů a předtisková úprava (60 snímků).

c) Archiv

Pracovníci archivu nadále průběžně kontrolovali fyzický stav archiválií. V průběhu roku proběhla výměna obalového materiálu u 21 kartonů s úředními knihami (97 ks) z fondů Židovské náboženské obce Mladá Vožice, Moravský Krumlov, Náchod, Neveklov, Nová Bystřice, Nové Benátky, Nové Strašecí, Nový Bydžov, Nymburk a Nýrsko.

Za pomoci externistů pokračovalo restaurování archiválií (4 úřední knihy židovských obcí Kasejovice, Přovany, Roudnice nad Labem a Úsov). Vybrané archiválie byly restaurovány v restaurátorské dílně papíru muzea (6 archivních knih židovských obcí Mikulov, Praha a Nová Cerekve).

Pořádací práce se soustřeďovaly jak na nové zpracování materiálů uložených v archivu, tak na zpracování nově převzatých písemností jednotlivých odborů ŽMP. V rámci pořádacích prací bylo dokončeno pořádání písemností fondu Židovské muzeum v Praze z let 1994–2005. Fond obsahoval k 31. 12. 2022 celkem 276 kartonů (937 inv. čísel). K tomuto archivnímu souboru byla vytvořena také archivní pomůcka. Průběžně byly také vytvářeny doplňky k jednotlivým částem fondu ŽMP z let 1945–1994. Písemnosti z let 1969–1994 byly kompletně uspořádány samostatně. Jedná se celkem o 14 kartonů a 16 inv. čísel, k nimž byla vyhotovena prozatímní archivní pomůcka. Dále byl uspořádán fond *Spolek židovských odbojářů a vojáků* o celkovém rozsahu 7 kartonů a 111 inv. čísel, k němuž byla též vyhotovena archivní pomůcka. V posledním čtvrtletí roku 2022 byly zahájeny pořádací práce fondu *Federace židovských obcí v ČR (FŽO)*. Prozatím bylo uspořádáno 15 kartonů s dokumenty, které se týkají vedoucích orgánů FŽO, zahraničních služebních cest a písemností jednotlivých institucí založených či přidružených k FŽO (jedná se např. o ŽMP, Terezínská iniciativa, Roš Chodeš, Sefer atd.). Dále proběhla revize programů ŽMP z let 2010–2022, pozvánek na koncerty a kulturní události z období let 2006–2022 uložených v Archivu ŽMP. Pokračovala také revize sbírky *Varia* se zaměřením na kontrolu fyzického stavu a popis archiválií venkovských židovských obcí, svazů židovských obcí a patentů a vyhlášek. Materiál je postupně pořádán a nově ukládán. Současně byl doplňován prozatímní inventární seznam. V roce 2022 proběhla revize 13 kartonů spisového materiálu (č. 2065a–2077a).

*Pinkas spolku Chevra Kadiša v Úsově,
1777–1836, AŽMP, inv. č. 3.282*

V průběhu celého roku byla vedena evidence přírůstků NAD v programu PEvA II. V roce 2022 probíhala také implementace softwaru ProArchiv17, který bude Archiv ŽMP používat pro pořádání svých archivních fondů a sbírek.

V roce 2022 převzal Archiv ŽMP písemnosti z Odboru kanceláře ředitele (9 šanonů), Odboru sbírek (15 šanonů), Odboru knihovny (5 složek), Oddělení asistentů (3 šanony), Odbor ICT (5 šanonů, 6 desek, 3 sešity) a archivu (8 knih, 4 šanony a 1 karton). Skartační řízení za rok 2022 proběhlo ve spolupráci s Národním archivem 18. 1. 2023. Do skartačního řízení byly navrženy dokumenty z činnosti ŽMP a jeho

předchůdce Státního židovského muzea z let 1960–2018 v celkovém rozsahu 2,5 běžných metrů. Jako archiválie byly vybrány dokumenty v úhrnném rozsahu 2,49 běžných metrů, které budou trvale uloženy v muzejním archivu. Ke skartování byly určeny dokumenty s uplynulými skartačními lhůtami v celkovém rozsahu 0,01 běžných metrů.

Archiv ŽMP zahájil počátkem dubna 2022 tříletý digitalizační a restaurátorský projekt s grantovou podporou významného zahraničního partnera, který si nepřeje být uveden. V jeho rámci bylo v roce 2022 zdigitalizováno 12 svazků z fondu *Židovské náboženské obce Praha* z průběhu 18. století, což představovalo 7510 digitálních snímků. Projekt také zahrnoval odborné restaurátorské a konzervační zásahy, které byly provedeny u 4 knih. Veškeré zdigitalizované rukopisy jsou zpřístupněny na webových stránkách:

<https://collections.jewishmuseum.cz/index.php/Search/Index?search=judici%C3%A1ln%C3%AD>

*Judiciální protokol (Judicial-Protokoll),
1709–1712, ŽMP, inv. č. 120.096*

d) Dokumentace šoa

Dokumentace šoa v rámci Odboru archivů pečuje o sbírky, které se vztahují k období nacistické perzekuce židovského obyvatelstva. Jedná se zejména o archivní sbírky *Dokumenty perzekuce*, *Terezín*, osobní pozůstalosti skladatele a klavíristy *Gideona Kleina* a houslového virtuosa *Egona Ledecého*. Dokumentace šoa dále spravuje řadu rodinných archivů, pečuje o *Fotosbírku*, dokumentační sbírku *Zmizelí sousedé* a v neposlední řadě o sbírku orální historie *Rozhovory s pamětníky* a kolekci dokumentů nazvanou *Materiály nasbírané v souvislosti s nahráváním rozhovorů s pamětníky*.

V roce 2022 byla pozornost věnována především zpracování osobních pozůstalostí. V databázi CollectiveAccess bylo zkatologizováno 24 těchto souborů, jež obsahují 616 položek digitálních skenů osobních i úředních dokumentů. Dále byly zpracovány 4 sbírky materiálů, které obsahují fotografickou dokumentaci, evidenční karty Židů, žádosti o vydání cestovních pasů a kartotéku přeškolovacích kurzů, o celkovém rozsahu 567 digitálních snímků. Pokračovalo také odborné zpracování materiálů z archivní sbírky *Dokumenty perzekuce*, která obsahuje varia dokumentů, např. vyhlášky a protižidovská opatření, spisy Treuhandstelle, korespondenci z koncentračních táborů apod. V rámci této sbírky bylo zkatologizováno 9 položek. Písemnosti ze sbírky *Dokumenty perzekuce* jsou systematicky zpřístupňovány

prostřednictvím veřejného webového rozhraní databáze CollectiveAccess <https://collections.jewishmuseum.cz/> obdobně jako další materiály z fondů a sbírek ŽMP, pokud to dovolují právní předpisy, autorská a jiná práva. Pokračovala též rekatalogizace další části rozsáhlé *Fotosbírk*y. Z hlediska autorsko-právního bylo zpracováno 165 fotografií z VIII. a IX. oddílu, jež jsou tematicky věnovány památníkům, filmům a výstavám k problematice dějin šoa. Pro projekt „Digitální rozšíření expozice Pinkasovy synagogy“ bylo vybráno dalších 190 fotografií obětí šoa z českých zemí, které byly zpřístupněny on-line prostřednictvím digitálního informačního kiosku v Pinkasově synagoze i na webovém portálu ŽMP.

Součástí dokumentace šoa je též od roku 1990 vytvářená sbírka orální historie *Rozhovory s pamětníky*, která patří mezi nejvýznamnější sbírky orální historie v České republice. V roce 2022 se rozšířila o dalších 28 rozhovorů s narátory z řad první a druhé generace. První generaci tvoří přeživší šoa, druhou generaci pak jejich potomci. V současné době čítá kolekce 1859 rozhovorů. Nahrávání probíhá ve spolupráci s externími spolupracovníky, kteří se rovněž podílejí na průběžném zpracování rozhovorů. Rozhovory se natáčejí jak v České republice, tak v zahraničí (v Izraeli a USA). Každý rozhovor je přepsán, editován a následně zaslán narátorovi k autorizaci. V průběhu roku 2022 bylo v databázi CollectiveAccess zkatalogizováno dalších 53 rozhovorů. Kromě vlastního natáčení pamětnických svědectví byly od narátorů získány doprovodné materiály, zejména deníky, zápisy, korespondence, rodinné fotografie, alba a další osobní i úřední písemnosti, které se staly součástí sbírky *Materiály nasbírané v souvislosti s nahráváním rozhovorů s pamětníky*. Tyto dokumenty slouží pro výstavní, publikační a vzdělávací účely. Natáčení rozhovorů je částečně spolufinancováno soukromými dárci a z projektu *Židovská paměť ve dvacátém století* Nadačního fondu obětím holocaustu.

e) Knihovna

Pracovníci knihovny pokračovali v odborné katalogizaci knih, časopisů a jednotlivých článků či statí. Přibýlo 2149 záznamů, takže ke konci roku elektronický katalog knihovny ŽMP obsahoval 72 400 záznamů. K nim bylo připojeno 83 998 údajů o jednotlivých knihovních jednotkách. V depozitáři periodik v Pinkasově synagoze byly dále bibliograficky zpracovávány časopisy; do katalogu byly vloženy záznamy 68 titulů i údaje o jednotlivých číslech.

Knihovna nadále spolupracovala s národním Kooperačním systémem článkové bibliografie (báze ANL) a se Souborným katalogem ČR (SKC ČR). V roce 2022 zaslala do báze ANL 178 záznamů článků z periodik *Judaica Bohemiae* a *Roš chodeš* a do Souborného katalogu ČR 1580 bibliografických záznamů knih. Dalších 35 titulů časopisů bylo zadáno do SKC ČR přes jejich formulář.

Během roku byly provedeny revize části fondu (signaturové řady 40.000, 39.000, 38.000, 16.000 a oddělená část velkoformátových knih v hlavním depozitáři) a jedné příruční knihovny zaměstnance.

V historické části fondu proběhla průběžná inventarizace 404 knih zapsaných do Centrální evidence sbírek. Ke konci roku 2022 čítala podsbírk *Knihy* 3985 tisků. Ke 45 záznamům knih v elektronickém katalogu byly připojeny fotografie titulních listů. Ve spolupráci s Fotooddělením se zatím podařilo tímto způsobem zdokumentovat více než 1134 vzácných tisků.

V průběhu roku 2022 pokračovala práce na restaurování vzácných tisků. Tři svazky byly opraveny externími restaurátory za finančního přispění Ministerstva kultury ČR. V rámci průběžné katalogizace starých tisků ve fondu knihovny se katalogizovaly i vzácné tisky a dohledávaly další případné exempláře pro zápis do Centrální evidence sbírek.

Svazek Masechet Suka min Talmud
bavli – před restaurováním externí
restaurátorkou

Svazek Masechet Suka min Talmud
bavli – po restaurování externí
restaurátorkou

S podporou významného zahraničního partnera, který si nepřeje být uveden, pokračovala práce na ochraně a zpracování předválečné knihovny Židovské náboženské obce v Praze. Bylo vyrobeno 38 ochranných obalů z nekyselé lepenky pro svazky s vyšším stupněm poškození, ve spolupráci s Fotooddělením byly nafoceny titulní listy a dosud nezpracované knihy byly zkatalogizovány. Zároveň proběhla digitalizace vázaných katalogů této knihovny. V prostředí digitální knihovny Kramerius bylo zpřístupněno 2704 stran soupisů knih (hebraik i judaik).

7

Věda a výzkum

Židovské muzeum v Praze intenzivně rozvíjí vlastní vědeckou a výzkumnou činnost, a v mnoha ohledech tak navazuje na své předchůdce, kteří jí položili základy již po roce 1945. ŽMP bylo do roku 2017 příjemcem mnoha podpor projektů výzkumu a vývoje formou dotací z veřejných rozpočtů. Od 1. 7. 2017, kdy byl změnou zákona 130/2002 Sb. zrušen dosavadní seznam výzkumných organizací vedený Radou pro výzkum, vědu a inovace, ŽMP podmínky zápisu do seznamu výzkumných organizací vedeného nově MŠMT nenaplnuje.

Činnosti spojené s výzkumem a vývojem jsou jedním z cílů ŽMP, nikoliv však cílem jediným a hlavním. ŽMP tak nadále spolupracuje na projektové podpoře svých výzkumných projektů s nestátními subjekty, podporujícími oblast vědy a výzkumu, a bádání v rámci svých vlastních, institucionálně podpořených výzkumných projektů nadále rozvíjí a podporuje. Těžiště vědecké a výzkumné činnosti muzea se i nadále soustřeďuje na zkoumání dějin a kultury Židů v českých zemích v širokém kontextu vývoje střední a východní Evropy. Rozsah vědecké činnosti pracovníků ŽMP je velmi široký a podrobněji je dále zachycen u jednotlivých odborů.

a) Odbor sbírek

Pracovníci Odboru sbírek se v roce 2022 věnovali následující odborné a výzkumné činnosti:

Kurátorka sbírky vizuálního umění Michaela Sidenberg pokračovala v podrobném zpracování autorských celků obsažených v této části fondu. Jednalo se především, ač nikoli výhradně, o rozsáhlý soubor tisků, kreseb, fotografií a maleb Emila Orlika (1870–1932). Celkem bylo zpracováno 165 inventárních položek z celkového počtu 1994 a současně s tím byl zpracován zevrubný komparativní základ, který umožnil přesnější chronologické zařazení jednotlivých tisků a identifikaci dosud anonymních modelů. Exkluzivní orlikovský soubor ve sbírkách ŽMP, jehož výjimečnost spočívá zejména v tom, že pochází z větší části z autorovy pozůstalosti, která se do počátku roku 1942 nacházela v majetku jeho bratra Hugo Orlika (1861–1942), obsahuje značné množství portrétů dnes povětšinou méně známých osobností kulturního a společenského života střední Evropy první třetiny 20. století.

V roce 2022 došlo také k doplnění chybějících záznamů již dříve plošně zpracovaného souboru historické fotografie, a to zejména doplněním podrobné katalogizace vybraných souborů diapositivů, fotoalb i jednotlivin v rozsahu 467 předmětů.

M. Sidenberg v roce 2022 publikovala první souborný text věnovaný portrétům ve sbírkách ŽMP (Sidenberg, Michaela: *Facing History: Portraits in the Visual Arts Collection of the Jewish Museum in Prague*, *Judaica Bohemiae* LVII (2022), č. 2, s. 73–96, <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1081209>) a zúčastnila se 18. světového kongresu židovských studií (The 18th World Congress of Jewish Studies) pořádaného Světovou unií židovských studií (World Union of Jewish Studies) na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě (<https://www.jewish-studies.org/congress-2/>), kde v rámci příspěvku *Inland Islanders: Jewish Female Artists in Interwar Central Europe* prezentovala svůj dosavadní výzkum věnovaný židovským umělkyním ve střední Evropě. Dále reprezentovala ŽMP na 26. generální konferenci ICOM, která se v uplynulém roce konala v Praze pod názvem „The Power of Museums“ a kde se ŽMP představilo jako partner společnosti Patron of Art, ve spolupráci s níž nabídlo účastníkům

konference exkluzivní sérii NFT předmětů z vlastních sbírek. Pod jejím vedením se ŽMP jako paměťová instituce pečující o světově unikátní sbírku dětských kreseb z ghetta Terezín připojilo ke společné iniciativě IRAND (International Archives Network – Historical Children's Drawings, <https://international-archives.net/en/home-2/>), jež jako spolupracující instituce podvýboru UNESCO pro vzdělávání a výzkum (Sub-Committee on Education and Research – SCEaR) dlouhodobě prosazuje snahu o zapsání významných historických sbírek dětských kreseb na seznam v rámci programu UNESCO Memory of the World (<https://www.unesco.org/en/memory-world>). V rámci programové nabídky ŽMP M. Sidenberg v roce 2022 uspořádala přednáškový cyklus 5 x OBRAZEM, v němž v rámci pěti večerů na různá témata – *Ikona, zrcadlo, paměťový glyf: Umělecké sbírky pražského Židovského muzea, Život není to, co chceme, ale to, co máme: Restituce ze sbírek Židovského muzea v Praze, Ostrovanky na pevnině: Židovské umělkyně v meziválečné střední Evropě, Myšlení kresbou: Friedl Dicker-Brandeis a kreativní základ „terezínské školy“ a Tvář v tvář: Portréty ze sbírek pražského Židovského muzea* – nabídla veřejnosti hlubší vhled do historie a současnosti Sbírký vizuálního umění ŽMP.

Kurátorka sbírky rukopisů a nálezů z geniz na papíře Lenka Uličná se věnovala dvouletému projektu *Tajemství půdy*, podpořenému Fondy EHP 2014–2021. Kurátorský připravila stejnojmennou výstavu v Chrudimi (7. 4. – 30. 6. 2022) včetně textů doprovodných materiálů (katalog, brožura, skládačka, pracovní listy, filmy k výstavě). Připravila též trvalou panelovou výstavu do synagogy v Luži (vernisáž 7. 4. 2022). Účastnila se dále *Workshopu pro konzervátory, restaurátory a muzejní odbornou veřejnost* v Regionálním muzeu v Chrudimi (14.–16. 6. 2022) s úvodní přednáškou. Přednáškou o genize místní synagogy přispěla k programu festivalu Ha-Makom v Holešově (27. 7. 2022) a projekt prezentovala formou posteru na Světovém kongresu židovských studií v Jeruzalémě (10. 8. 2022). Dne 23. 11. 2022 měla v Centru judaistických studií Kurta a Ursuly Schubertových na Filosofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci přednášku pro veřejnost na téma *Geniza v Izraeli*. Účastnila se rovněž vyzvednutí genizy v Pňovanech a v Holešově. V závěru roku pak publikovala zprávu *Why Display Sacred Trash: 'The Secret in the Attic' Exhibition* v časopise *Judaica Bohemiae* LVII (2022), č. 2, s. 115–120 (<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1081236>).

Kurátor sbírky kovů a trojrozměrných předmětů Jaroslav Kuntoš se věnoval doplňování a aktualizaci katalogizačních záznamů vybraných souborů z jednotlivých svozových lokalit, upřesňování datací a autorství, v některých případech reidentifikaci původních inventárních čísel. Celkem bylo v průběhu roku zpracováno 164 položek. Spolupracoval na přípravě výstavy *Tajemství půdy* v Chrudimi a v rámci workshopu spojeného s výstavou přednesl příspěvek *Struktura 3 D předmětů v nálezech z geniz*. Zúčastnil se průzkumu a vyzvedávání nálezů v genizách v Pňovanech a Holešově. V rámci projektu věnovaného genizám připravil výběr lokalit a předmětů pro publikování na internetovém portálu *Historypin* pod názvem *České a moravské genizy*. Ve druhé polovině roku se spolupodílel na inventarizaci části trojrozměrného sbírkového fondu, vyplývající ze zařazení v Centrální evidenci sbírek. V závěru roku spolupracoval na výběru judaik pro výstavu *Litomyšlští židé našima očima* v Regionálním muzeu v Litomyšli (2. 12. 2022 – 8. 1. 2023) a věnoval se pro rok 2023 přípravě online výstavy *Levoruká ukazovátka na Tóru*, zabývající se fyzickými doklady vnímání levorukosti v židovských komunitách.

Kurátor sbírky textilu Milan Jančo pokračoval v roce 2022 v katalogizaci drobného textilu pro domácnost, konkrétně pokrývek na sobotu a svátky, v počtu 60 kusů. Na tu navázala katalogizace drapérií synagogálních opon (kaporetů) a drapérií svatebních baldachýnů v počtu 180 kusů. K části kaporetů byly dohledány synagogální opony, s nimiž tyto tvořily donační celky. V průběhu roku pokračovalo přepisování a překládání hebrejských nápisů ze synagogálních textilií, které v koordinaci s kurátorem textilu zajišťovala Jana Polišínská. Ke sklonku roku byl zkatalogizován soubor loutek Minky Podhájské určených pro nerealizovanou instalaci Židovského ústředního muzea v pražské Pinkasově synagoze v letech 1942–1945. V březnu 2022 provedl M. Jančo kontrolu všech synagogálních polštářů ze sbírky textilu ŽMP a katalogizačních karet vytvořených pro polštáře v době jejich přijetí do válečného Židovského ústředního muzea.

Výsledkem kontroly je ztotožnění 22 polštářů, zařazených z důvodu ztráty jakýchkoliv informací o jejich původu do souboru předmětů *Z depozitáře*, s jejich původními katalogizačními kartami. V únoru 2022 publikoval kurátor sbírky textilu příspěvek *Pátrání po oponách, synagogální textilie z Vinohradské synagogy ze sbírek ŽMP* ve Věstníku židovských náboženských obcí v českých zemích a na Slovensku *Roš chodeš* 02/2022, s. 12–13; v květnu 2022 publikoval tamtéž příspěvek *Aaron Pollak, muž, jenž dal světu krabičku na sirky* (*Roš chodeš* 05/2022, s. 18.).

V červenci 2022 identifikoval v nabídce newyorského aukčního domu J. Greenstein & Co. synagogální oponu z Poběžovic, plášť na Tóru z Podivína a pokrývky na bimu z Boskovic a z Valašského Meziříčí, které byly v říjnu 2022 úspěšně vráceny do sbírky textilu ŽMP. V červenci 2022 na základě upozornění Ministerstva kultury ČR identifikoval jako sbírkový předmět ŽMP synagogální oponu z Moravských Budějovic nabízenou v pražském starožitnictví. Tu její majitel v srpnu 2022 vrátil do sbírky textilu ŽMP. Ve dnech 20.–28. 8. 2022 se v Praze účastnil 26. generální konference ICOM. V Mezinárodním výboru pro muzea a sbírky oděvů (COSTUME –International Committee for Museums and Collections of Costume) přednesl příspěvek *Roucho Šeloma Molcha, jeho historie, restaurování a současná prezentace* (*The Robe of Solomon Molcho, its history, restoration, and current presentation*). Tento příspěvek bude spolu s dalšími, které ve Výboru zazněly, publikován v on-line sborníku *The Power of Collecting and Collections: Ritual Power of Clothing*, jehož vydání se očekává v průběhu roku 2023. Dne 5. 10. 2022 s příspěvkem *Na obraze, šlechtičny věnující se ručním textilním pracím a jejich pomůcky* vystoupil v Olomouci na pracovní dílně (workshopu) *Historické liturgické textilie v českých zemích: metodologie, inventarizace, péče a prezentace*, který připravila Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Ve dnech 13.–18. 11. 2022 absolvoval ve Vídni *Vzdělávací program pro kurátory evropských židovských muzeí* (CEP; *Curatorial Education Program*), který připravuje Asociace evropských židovských muzeí (Association of European Jewish Museums). Na přelomu listopadu a prosince 2022 ve sbírce Izraelského muzea v Jeruzalémě identifikoval synagogální oponu ze sbírek ŽMP (původně z Jeruzalémské synagogy v Praze) a připravil žádost o její vrácení zpět do sbírky textilu ŽMP. V prosinci 2022 pracoval s pinkasem Klausové synagogy v Praze, z let 1808–1865, který je uložen ve fondech Židovské národní a univerzitní knihovny v Jeruzalémě. Součástí pinkasu je soupis 24 synagogálních opon Klausové synagogy, z nichž 19 bylo možné identifikovat ve sbírce textilu ŽMP jako součást válečného svozu „Praha, Klausová synagoga„.

Převzetí čtyř synagogálních textilií
v ŽMP z aukčního domu
J. Greenstein & Co
Zleva: Milan Jančo, kurátor textilu
ŽMP, Tomáš Pojar, náměstek ministra
pro evropské záležitosti a poradce
premiéra pro bezpečnost, Michaela
Sidenberg, hlavní kurátorka ŽMP,
Leo Pavlát, ředitel ŽMP

V rámci projektu *Tajemství půdy* proběhla ve druhém čtvrtletí roku 2022 stejnojmenná výstava v Regionálním muzeu v Chrudimí, která měla za cíl seznámit širokou veřejnost s nejzajímavějšími předměty zpracovanými v průběhu projektu. Její součástí byl ve dnech 14.–16. 6. 2022 i třídní workshop zaměřený na restaurování a zpracování předmětů charakteru archeologických nálezů. V posledním dni jeho konání na něm s příspěvkem *Předměty z českých a moravských genizot restaurované v dílně papíru Židovského muzea v Praze v roce 2022* vystoupili Jan Šiblo a Tereza Novotná.

b) Odbor židovských dějin

Vedoucí odboru Iveta Cermanová za asistence Alexandra Putíka redakčně připravila dvě čísla impaktovaného vědeckého časopisu *Judaica Bohemiae* LVII (2022), 1, 2 (<https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=698>; <https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=698>) a zahájila redakční práce na ročníku LVIII (2023). Proběhla dvě zasedání redakční rady časopisu.

Pracovníci odboru pokračovali v práci na dlouhodobých výzkumných úkolech (projekty *Dějiny pražských Židů 1526–1780*, *Počátky židovské emancipace v Čechách 1780–1790*, *Dějiny pražských Židů 1780–1830*) včetně výzkumu v archivech a vědeckých knihovnách. Výsledky prezentovali v níže uvedených odborných pracích a přednáškách.

I. Cermanová publikovala vědeckou studii *Under the Pressure of the Enlightened State: Changes in the Burial Customs of Prague Jews during the Reign of Joseph II* v *Judaica Bohemiae* LVII (2022), č. 2, s. 31–72 (<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1081208>) a příspěvek *Moše Jisrael Landau. Před 170 lety zemřel významný pražský učenec, tiskař a vydavatel* ve Věstníku židovských náboženských obcí v českých zemích a na Slovensku *Roš chodeš* 5/2022, s. 10–11. Dne 18. 5. 2022 vystoupila s přednáškou *Židovská komunita v raném novověku* v rámci cyklu *Základní problémy studia starších českých dějin I.* pro studenty historie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy navazujícího magisterského studia (specializace *Starší české dějiny*) a 21. 9. 2022 přednesla příspěvek *Osvícenský absolutismus a čeští Židé: dopady josefínské tolerance* v rámci panelu *Stát, společnost, osvícenství* na 12. sjezdu českých historiků v Ústí nad Labem. A. Putík publikoval příspěvky *Pátrání po jménech. Genealogická databáze českých židovských rodin* v *ŽMP* a *Samuel Steinherz. Výročí narození i úmrtí (16. prosinec 1857 – 16. prosinec 1942)* ve Věstníku židovských náboženských obcí v českých zemích a na Slovensku *Roš chodeš* 4/2022, s. 18–19 a 12/2022, s. 14–15 a pracoval na přípravě monografie *Pražští Židé na konci středověku a v raném novověku, 1471–1780*, jejíž dokončení je plánováno na konec roku 2023.

A. Putík dle požadavků poskytoval paleografické konzultace a revidoval odborné texty pro projekt *Tajemství půdy: Nálezy z geniz českých a moravských synagog* (Fondy EHP 2014–2021). I. Cermanová a A. Putík poskytovali konzultace k judaistickým, paleografickým a genealogickým otázkám v souvislosti s odborným zpracováním předmětů textilní sbírky ŽMP.

Důležitou součástí práce oddělení byla popularizace výsledků vědecké práce prostřednictvím odborných konzultací a spolupráce s médii. A. Putík spolupracoval při přípravě podkladů a materiálů pro natáčení dokumentárního filmu *Fioretta* o historii rodiny Schoenberg společností Monolithic Films (www.imdb.com/title/tt15846788/?ref=vp_close), ve dnech 7.1., 30.–31. 3. a 8. 4. 2022 poskytoval odborné konzultace a 14. a 21. 4. 2022 se společně s T. Krákorou, D. Polakovičem a M. Jančem účastnil natáčení. A. Putík a I. Cermanová poskytovali ve dnech 10. 11. a 18.–29. 11. 2022 odborné konzultace scénáristce a režisérce Monice Czernin pro projekt televizního dokumentu *Kaiserin Maria Theresias dunkle Seite: Die Vertreibung der Juden aus Prag*, připravovaného televizí ORF k tématu vypovězení pražských Židů 1744–1748.

Kromě běžné komunikace s odbornou i laickou veřejností a odpovědí na badatelské dotazy vyhotovili I. Cermanová a A. Putík šest posudků na odborné studie.

c) Odbor archivů

Odborná historická práce archivářů se soustředila především na dílčí otázky spojené se zpracováváním materiálem. Během roku 2022 proběhly redakční práce na vydání sborníku příspěvků *Židé v Čechách* č. 8. K tomuto semináři publikoval Tomáš Krákora zprávu *The Eighth Annual 'Jews in Bohemia' Seminar in Jindřichův Hradec* v časopise *Judaica Bohemiae* LVII (2022), č. 2, s. 125–127 (<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1081241>). Dále přednesl na konferenci *Židé a Morava* (9. 11. 2022) příspěvek na téma *Svozy archiválií židovských obcí na Moravě do Židovského ústředního muzea v Praze v letech 1942–1945*. Na 12. sjezdu českých historiků v Ústí nad Labem (20.–22. 9. 2022) vystoupili T. Krákora a Daniel Polakovič s referáty *Edice pardonových knih. Nové výzvy nad nedokončeným projektem* (20. 9. 2022) a *Zpřístupňování hebrejských pramenů v digitalizované podobě. Současný stav – přínosy – problémy* (22. 9. 2022).

Muzejní archiv zaznamenal v roce 2022 celkem 119 badatelských návštěv. Studovalo v něm 60 badatelů, z toho 49 tuzemských a 11 zahraničních. Ke studiu bylo předloženo 1966 evidenčních jednotek z 95 archivních souborů. Zájem badatelů se jako v minulých letech soustředil na rodopis, dějiny jednotlivých židovských obcí a dokumentaci nemovitých památek (hřbitovy, synagogy). Pracovníci archivu zpracovali 5 rešerší a poskytli na 110 konzultací a odpovědí na písemné dotazy. Pro badatelské a výstavní účely bylo zpracováno 190 skenů.

Archiv ŽMP dále zajistil exkurze pro archiváře Státního okresního archivu Mělník, Státního okresního archivu Jindřichův Hradec a Státního oblastního archivu Třeboň. Uskutečnily se též exkurze pro studenty Katedry umění Univerzity Palackého v Olomouci a pro skupinu seniorů z centra Elpida.

Dokumentace nemovitého židovského kulturního dědictví

Odborný pracovník-hebraista D. Polakovič se v roce 2022 věnoval soustavnému epigrafickému výzkumu Starého židovského hřbitova v Praze, židovským nemovitým památkám na území České republiky, historii Židů, psaní odborných článků a posudků (mimo jiné pro *Judaica Bohemiae*, *Acta Onomastica*, *Rakovnický historický sborník*, dále pro Archeologický ústav AVČR, *Archäia Brno/Praha*, Filozofickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci). Dále průběžně skenoval rukopisnou databázi *Encyklopedie židovských obcí* z pozůstalosti Jiřího Fiedlera a rukopisnou kartotéku Jana Heřmana k dějinám židovského osídlení v Čechách včetně systematického vyhotovování jednotlivých hesel až po vyřizování odborné korespondence a badatelských dotazů.

V rámci epigrafického výzkumu židovských náhrobků pokračoval v komplexní dokumentaci Starého židovského hřbitova v Praze, v indexování jednotlivých náhrobků (927 položek) a prepisu hebrejských epitafů (2683 nápisů).

Publikoval dále dvě studie: *Z dějin židovské obce ve Velharticích*, in: Jan Kilián (red.), *Dějiny Velhartic*, České Budějovice, Veduta, 2022, s. 175–181, 222–226 a *Mezi tradicí a reformou. Rabín Joachim Deutschmann (1760–1837)* in: *Židé v Čechách* 8, Praha 2022, s. 113–130. Uveřejnil též článek *Poslední vůle tachovského chasida* (K osobnosti Joachima Adlera zvaného Nachum Sofer) „“, in: *Obecní noviny*, roč. 20, 2022, č. 2, příloha Rabínský list, č. 149, s. [1–4].

Kromě publikační činnosti se zabýval také osvětovým, vzdělávacím a přednáškovým aktivitám. Dne 26. 5. 2022 přednesl referát na téma *Záludné stezky židovské genealogie. Cesta za rodinnými kořeny tam a zpátky*, který připravil pro dobrovolnický projekt Federace židovských obcí v ČR *Limmud*. Jako jeden z tvůrců knihy *Židovské hřbitovy na jihu Čech* se účastnil autorské besedy nad touto knihou, která proběhla v Maiselově synagoze 14. 9. 2022. Na 14. sjezdu českých historiků v Ústí nad Labem ve dnech 20.–22. 9. 2022 přednesl přednášku na téma *Edice pardonových knih. Nové výzvy nad nedokončeným*

projektem (20. 9. 2022). Účastnil se též s posterem 21. zasedání k problematice sepulkrálních památek *Epigraphica et Sepulcralia*, které uspořádal Ústav dějin umění AV ČR dne 3.–4. 11. 2022.

Dokumentace šoa

Pracovníci pověřeni dokumentací šoa zodpověděli 293 badatelských dotazů, poskytovali konzultace, které souvisely zejména s osudy židovského obyvatelstva během 2. světové války, a věnovali se též přednáškové a osvětové činnosti. Badatelnu navštívilo 55 badatelů. Velká část badatelské veřejnosti využívá přístup k dokumentům prostřednictvím on-line veřejného rozhraní CollectiveAccess dostupné na adrese <https://collections.jewishmuseum.cz>. Pracovníci dokumentující šoa se také podíleli na přípravě textu učebnice připravené muzejním Oddělením pro vzdělávání a kulturu *Perzekuce a vyhlazení Židů za 2. světové války*. Jana Šplíchalová připravila ve spolupráci s uvedeným odborem řadu přednášek, projekcí a osvětových besed. V jeho pražských prostorách se 2. 3. 2022 uskutečnila přednáška s powerpointovou prezentací na téma *Dějiny Židů po nástupu nacistů k moci* v rámci kurzu pro průvodce ŽMP. Dále 13. 4. 2022 proběhla ve spolupráci beseda se studenty Gymnázia Čakovice o osudech židovských obyvatel Čakovice. V prostorách Odboru pro vzdělávání a kulturu proběhla také 29. 6. 2022 beseda a konzultace se studenty Pedagogické fakulty jihočeské univerzity České Budějovice (akce Paměti národa) k tématu mládežnického časopisu Klepy. Dále byla 8. 9. 2022 uspořádána přednáška *Příběhy nových přírůstků ve sbírkách ŽMP aneb nevyhazujte věci po babičce...*. Správce sbírky orální historie Rozhovory s pamětníky Antonín Kurovec představil na stejném místě tuto sbírku dne 2. 11. 2022.

V průběhu roku 2022 proběhla řada komentovaných exkurzí expozicemi ve Španělské a Pinkasově synagoze včetně prohlídky přilehlé Pinkasovy uličky jak pro pamětníky šoa a členy jejich rodin, tak pro kolegy z partnerských pamětových institucí a dárce, kteří věnovali ŽMP své rodinné a osobní materiály. Pracovníci pověřeni agendou dokumentace šoa se rovněž jako v předchozích letech podíleli na vyhledávání podkladů a informací o obětech šoa pro osazení nových pamětních desek a pokládání Kamenů zmizelých tzv. „stolpersteinů“, v Praze, Zbraslavi, Žatci, Pardubicích, Rychnova nad Kněžnou, Jevíčku, Třebíči, Staré Huti, Buštěhradu a v dalších městech a obcích.

V oblasti dokumentace šoa partnerské spolupráce kooperovala v průběhu celého roku 2022 zejména s Památníkem Terezín a Památníkem ticha Bubny, a to mimo jiné aktivní účastí na jednání Pracovní skupiny Ministerstva kultury ČR pro přípravu nové expozice Památníku ticha Bubny a konzultací k libretu a podkladům pro architektky při přípravě nové expozice Památníku Terezín. Dokumentace šoa se podílela také na odborném posouzení textů pro připravovanou výstavu *Album G. T.* pro Památník Ticha Bubny, ve spolupráci s Tomášem Fedorovičem z Památníku Terezín.

Dodejme, že J. Šplíchalová publikovala zprávu *The Stories behind New Acquisitions in the Collections of the Jewish Museum in Prague* v *Judaica Bohemiae* LVII (2022), č. 2, s. 115–120 (<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=1081211>).

Fotoarchiv

Pracovník Fotoarchivu Martin Jelínek ve spolupráci s Odborem správy ICT infrastruktury a digitalizačních procesů importoval celkem 5078 snímků fotodokumentace sbírkových předmětů (textilu, vizuálního umění a trojrozměrných předmětů) a přes 1000 snímků z fondu Fotoarchivu do databáze CollectiveAccess. Fotoarchiv též zajišťoval průběžné vyhledávání fotografií a vyřídil 59 tuzemských i zahraničních badatelů včetně poskytnutí požadovaných materiálů, většinou v elektronické podobě.

d) Odbor knihovny

Muzejní knihovna měla v roce 2022 celkem 248 registrovaných čtenářů. Uskutečnilo se 525 badatelských návštěv, přičemž další odborné dotazy byly vyřizovány písemně. Během roku bylo z fondu knihovny vypůjčeno 1198 dokumentů, z toho 549 absenčně. Knihovna nabídla stejně jako v minulých letech i výpůjčky meziknihovní výpůjční službou. Jiným knihovnám bylo zapůjčeno 37 dokumentů, pro zaměstnance muzea bylo vyřízeno 21 výpůjček či kopií článků a statí. Multimediální centrum zůstalo z provozních důvodů uzavřeno.

Knihovna ŽMP je od roku 2012 zapojena do projektu „Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit,“. Projekt koordinuje a odborně garantuje Oddělení národních jmenných autorit Národní knihovny ČR. Knihovna ŽMP jako lokální supervizor přispívá do databáze národních autorit novými záznamy a zároveň se podílí na opravách stávajících autorit. V roce 2022 pracovnice Odboru knihovny Markéta Kotyzová nově zpracovala 126 korporativních autorit a 310 personálních autorit.

Po dobu uzavření multimediálního centra se do studovny knihovny přesunul přístup k muzejním i dalším odborným databázím (databáze obětí šoa, databáze sbírkových předmětů, katalog knihovny, katalog sbírek), ale též Archiv vizuální historie USC Shoah Foundation Institute obsahující nahrávky rozhovorů s přeživšími šoa nebo těmi, kdo k tomuto období mohli podat svědectví. Bylo zde také možno zhlédnout ze záznamu večerní pořady Oddělení pro vzdělávání a kulturu, pokud se podařilo zajistit souhlas přednášejícího, a návštěvníci si zde rovněž mohli zakoupit publikace vydávané muzeem.

Michal Bušek prezentoval v příspěvku *Searching for Books: Library of Prague Jewish Community* výsledky práce Odboru knihovny na dohledávání ztracených knih z předválečné knihovny Židovské náboženské obce v Praze na on-line mezinárodním sympoziu *Returning home: reclaiming Nazi-looted Jewish materials* pořádaném UCLA Library 17.–19. 5. 2022. V impaktovaném vědeckém časopise *Judaica Bohemiae* LVII (2022), č. 1, s. 101–113 (<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=1046626>) byla publikována zpráva M. Buška *In search of books missing from the Prague Jewish community Library*. O hledání ztracených knih informoval *Roš chodeš* 1/2022, s. 6–7, 16 v článku s názvem *Razítka, signatury, štítky: rozhovor s Michalem Buškem o pátrání po uloupených knihách*. Dále se zaměstnanci Odboru knihovny zúčastnili konference *Bibliotheca Antiqua* pořádané Vědeckou knihovnou v Olomouci ve dnech 8.–9. 11. 2022. I. Kohout představil v příspěvku *Český frankismus a bibliografie k jeho studiu* závěry svého dlouholetého výzkumu. M. Bušek v příspěvku *Pátrání po ztracených knihách* informoval o dohledávání a navrácení ztracených knih z předválečné knihovny Židovské náboženské obce v Praze. Příspěvek byl otištěn ve sborníku z této konference *Bibliotheca Antiqua* 30 (2022), s. 177–184. O navrácených knihách ze zahraničních univerzitních knihoven otiskl článek *Návrat ztracených knih: spolupráce Židovského muzea se zahraničními univerzitami* M. Bušek a I. Kohout v *Roš chodeš* 11/2022, s. 19–20. L. Ichová ve spolupráci s T. Bělohávkem informovala v článku *Restaurování a digitalizace: archiv a knihovna ŽMP dokončily společný projekt* v *Roš chodeš* 1/2022, s. 17 o společném projektu Odboru knihovny a Odboru archivů. I. Kohout přednesl 6. 4. 2022 v rámci večerních pořadů muzejního Odboru pro vzdělávání a kulturu přednášku *Kniha Zohar: základní dílo židovské mystiky a jeho přijetí v Praze* a 16. 12. 2022 v pražské Základní škole Duhovka přednášku *Historie a současnost Knihovny Židovského muzea v Praze*.

e) Zastoupení v domácích a zahraničních organizacích

Ve dnech 20. – 28. 8. 2022 proběhla v Praze 26. generální konference Mezinárodní rady muzeí ICOM. Židovské muzeum v Praze jako jedna ze spolupořádajících institucí umožnilo účastníkům konference volný vstup do svých expozic, zajistilo několik komentovaných prohlídek, uspořádalo muzejní noc, v jejímž rámci proběhl koncert kvartetu Pavla Bořkovce ve Španělské synagoze, a poskytlo prostory pro konání zasedání komise ICMEMO. ŽMP přímo navštívilo na 800 delegátů. Spolupráci organizačně

zajišťovala Ž. Bohorodčanerová, s odbornými příspěvky v rámci konference vystoupili L. Pavlát, M. Jančo, Z. Pavlovská, M. Roubíček a M. Sidenberg.

ŽMP se dále prostřednictvím Ž. Bohorodčanerové a V. Rutara účastnilo jednání Asociace muzeí a galerií ČR (AMG) a zasedání Českého výboru ICOM. I. Cermanová zastupovala ŽMP v Komisi muzejních historiků AMG a Ž. Bohorodčanerová a V. Rutar v Muzeologické komisi AMG. Členkami Evropské asociace židovských studií zůstávají nadále I. Cermanová a L. Uličná.

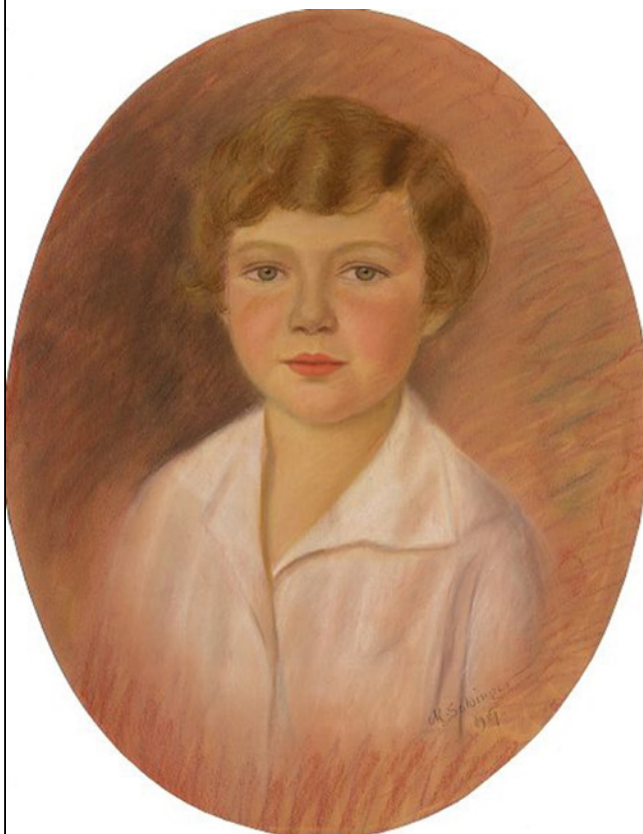
Knihovna ŽMP je členem knihovnických organizací SKIP (Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR) a SDRUK (Sdružení knihoven ČR). ŽMP je dále Z. Pavlovskou zastoupeno v české delegaci International Holocaust Remembrance Alliance – IHRA (dříve Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research – ITF). ŽMP realizuje prostřednictvím Odboru pro vzdělávání a kulturu grant EHRI-3 a je součástí jeho 4. pracovní skupiny (školení a vzdělávání), v jejímž rámci bude v srpnu 2023 zorganizován metodologický seminář. ŽMP získalo prostřednictvím Odboru pro vzdělávání a kulturu grant *MANTIC (Manifestations of Antisemitism in the Czech Republic – Monitoring, Analysis, Reporting and Application in Education)*, v jehož rámci budou probíhat vzdělávací aktivity zaměřené na prevenci antisemitismu, xenofobie a rasismu. Projekt je realizován v období od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2023.

Ředitel ŽMP L. Pavlát nadále působil jako člen redakční rady Nakladatelství Academia.

f) Žádosti o bezúplatné převody předmětů protiprávně odňatých v období holocaustu a 2. světové války

V roce 2022 po odeznění akutní pandemické krize byly potomkům původních majitelů vydány dva pastely M. Soldingera s portréty Ewalda a Jana Rudolfa Osersových z majetku paní Josefiny Osers (1894–1942) a rovněž bylo vydáno plátno Václava Zykunda *Opuštěný dům*, jež náleželo Ing. Evženu Josefu Weignerovi (1911–1942). Současně po uplynutí roční ochranné lhůty došlo na základě

*Portrét chlapce
(Jan Rudolf Osers, nar. 1921)*

žádosti podané přímými potomky původní majitelky k vydání portrétu Louise Polatschek [Poláčkové] (1885–1941) od Adolfa Wiesnera. O tomto posledním restitučním případě informovala česká média, například ČRo: <http://bit.ly/3CQmr3W>

Nově ŽMP evidovalo žádost potomků původního majitele o bezúplatný převod 22 knih z majetku Hugo Friedmanna. Po uplynutí roční ochranné lhůty dne 17. 3. 2023, jež se počítá od doby zveřejnění uplatněného nároku, který ŽMP shledalo důvodným, mohou být knihy na základě rozhodnutí Správní rady ŽMP vydány žadatelům.

Navrácením celkem 39 tisků z předválečné knihovny Židovské náboženské obce v Praze skončila jednání s univerzitními knihovnami Universitätsbibliothek der Justus-Liebig-Universität Giessen, Hochschule für Jüdische Studien Heidelberg, University of California LA a Washington University in St. Louis. Informace o identifikaci tisků a jednáních, která vedla k repatriaci knih, publikovali M. Bušek a I. Kohout v měsíčníku

Navrácené tisky z University of California

Roš Chodeš 11/2022, s. 19–20. V katalogích zahraničních knihoven bylo identifikováno dalších 5 knih z předválečné knihovny Židovské náboženské obce v Praze. Ve všech případech ŽMP zahájilo jednání o jejich převodu do muzejní knihovny.

8

Příprava nových expozic a modernizace muzea

S ohledem na finanční ztráty způsobené dramatickým propadem příjmů ŽMP v důsledku pandemie koronaviru zůstala původně uvažovaná modernizace stálých expozic v Klausově synagoze (*Židovské tradice a zvyky – I. Synagoga a svátky, Židovské tradice a zvyky – II. Běh života*) a Obřadní síni (pokračování stálé expozice *Židovské tradice a zvyky – II. Běh života*) nadále odložena.

Ze stejného důvodu nadále nedošlo k realizaci projektu nové stálé expozice s názvem *Kabinet Friedl: Dětské kresby z Terezína* v prostoru muzejní Galerie Roberta Guttmanna. V galerii tak byla nadále instalována výstava *Robert Guttman: Pražský poutník*.

Jedním z cílů modernizace muzea je též aktivněji zapojit do činnosti veřejnost. V tom sehrává významnou úlohu jak Společnost přátel ŽMP, která měla v roce 2022 celkem 41 platících a 12 čestných členů, tak Dobrovolnický program, ve kterém se dobrovolníci zapojují zejména při realizaci kulturních aktivit či distribuci programových brožur.

Stálá expozice v Obřadní síni

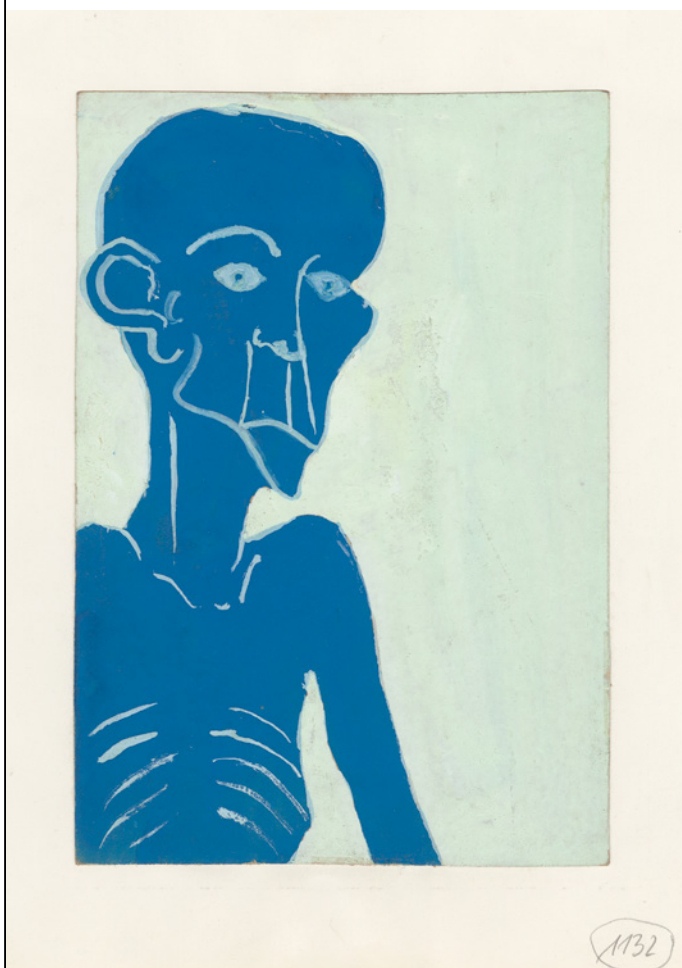

9

Akvizice a předměty navrácené do sbírek muzea

V roce 2022 se uskutečnila dvě řádná zasedání a pět mimořádných (per rollam) jednání Poradního sboru pro sbírkotvornou činnost ŽMP za účasti externích spolupracovníků. Vzhledem k omezeným prostředkům na akvizice pocházely přírůstky převážně z darů. Celkem zahraniční i tuzemští dárci věnovali do sbírek ŽMP 40 předmětů zapsaných pod 32 samostatnými evidenčními čísly. Zhruba tři čtvrtiny uvedeného počtu tvoří soubor kreseb z pozůstalosti významného českého umělce Zbyňka Sekala (1923–1998). Byla tak významně doplněna kolekce z přelomu 50. a 60. let minulého století Sekalových soupeřů Aleše Veselého, Jana Koblasý a dalších názorově či generačně spřízněných umělců zasažených traumatizující dobou okupace.

Zbyněk Sekal: Modrá polofigura, nedatované, inv.č. 181.711

Další skupinu přírůstků tvořily nákupy. Byly zakoupeny 3 předměty do sbírky textilu (2 pláštěky na Tóru) a sbírky vizuálního umění (figurální kresba od George Karse z roku 1938 s názvem „La petite juive“). Nejmenší skupinu přírůstků představovaly 2 předměty z depozitáře (tzv. staré fondy) a 1 předmět z vlastního výzkumu muzea, konkrétně z genizy v Janovicích nad Úhlavou. Zároveň byly vyřazeny ze sbírek 4 předměty z důvodu chybného zařazení v podsбірce judaika – 3 předměty byly převedeny do archivní sbírky ŽMP, v jednom případě (*Portrét Louisy Poláčkové* od Adolfa Wiesnera) bylo vyhověno restituční žádosti.

Zvláštní skupinu předmětů, které v roce 2022 obohatily sbírky ŽMP, představují čtyři synagogální textilie, jež se již v muzejních sbírkách nacházely, ale v poválečné době do nich nebyly navraceny po uplynutí účelu jejich zápůjčky někdejší Radou židovských náboženských obcí obcím obnoveným bezprostředně po skončení války. Zatímco mnohé náboženské obce v důsledku demografických změn krátce po svém obnovení opět zanikly, předměty byly namísto navracení do sbírek muzea nezákonně vyvezeny z území tehdejšího Československa a neoprávněně drženy do doby, než se znovu objevily na trhu s uměleckými předměty. V roce 2022 se kurátorům ŽMP podařilo v nabídce newyorského aukčního domu J. Greenstein & Co. identifikovat a za spolupráce aukcionáře a zejména zastupitelského úřadu ČR ve Washingtonu, D.C. do sbírek muzea získat zpět synagogální oponu z Poběžovic, pláštík na Tóru z obce Kostel (dnes Podivín) a dvě pokrývky na synagogální stůl původem z Boskovic a Krásna u Valašského Meziříčí. Přestože jde o textilie relativně nedávné z konce 19. a počátku 20. století, jedná se o cenné památky připomínající dnes již neexistující obce a některé jejich příslušníky (v tomto ohledu je zvláště cenná opona z Poběžovic, tedy obce, jež se v období od podpisu mnichovské dohody do skončení války nacházela na území tzv. Sudet, odkud je obecně v muzejních sbírkách předmětů naprosté minimum). Po předání textilií, k němuž došlo 17. 10. 2022, vydalo ŽMP k případu zvláštní tiskovou zprávu: <https://bit.ly/3lVaTQP>.

Do sbírky ŽMP se vrátila také synagogální opona z počátku 20. století původem z Moravských Budějovic, která byla od roku 1942 rovněž součástí sbírek muzea. Textilie byla původně nabízena k prodeji v pražském starožitnictví.

Knihovna ŽMP byla v roce 2022 obohacena o 1233 svazků, z nichž přibližně 18 % bylo získáno nákupem. Významnými dary byly soubory současné judaistické a hebraistické literatury, za které patří dík Josefu Blahovi, Leo Pavlátovi a Petru Brodovi. Do podsbírky Knihy evidované v Centrální evidenci sbírek Ministerstva kultury ČR bylo zařazeno 99 tisků, které byly přeřazeny z knihovního fondu nebo získány repatriací, jeden tisk byl zakoupen.

Dokumentace šoa zakoupila soubor 23 dokumentů z pozůstalosti Františka Fröhliche. V roce 2022 se sbírky Dokumentace šoa rozrostly o dary z mnoha rodinných archivů a pozůstalostí. Jednalo se především o historicky cenné dokumenty osobní i úřední povahy, fotografie, korespondenci, deníky, poznámky apod. Celkem bylo získáno 2965 folií. Kromě toho byly pořízeny také digitální kopie zapůjčených materiálů. Sbírký ŽMP se rozrostly o dokumenty z rodinných archivů Kilianových, Salzmannových/Bauerových, Friedových, Liebesných a Nejezchlebových/Stehlíkových/Bodascherových, Mühlsteinových, Ledererových a též o písemnosti z archivů Evy Chmátalové, Alexandra Kocubinského a Pavla Kindermanna. Nově získané materiály budou po pečlivé katalogizaci postupně zpřístupněny badatelské veřejnosti prostřednictvím webového rozhraní dostupném na adrese <https://collections.jewishmuseum.cz/>.

Archiv ŽMP získal v roce 2022 na základě darovací smlouvy s Památníkem národního písemnictví – Literární archiv konvolut korespondence Josefa von Portheima a Samuela Trebiče, dále *Familiantský cirkulář a soubor nařízení a patentů týkajících se Židů z let 1807–1847*. Od soukromých dárců pak tiskařskou formu (štoček) bývalého proslulého módního domu *Wolf und Schleim*, 1 pečetní prsten, 1 typář a 2 fotoalba z pozůstalosti rodiny Schück-Kolben. Na základě delimitačního protokolu byl převeden do Archivu ŽMP drobný konvolut písemností Věry Holznerové ze Státního okresního archivu v Olomouci.

10

Vzdělávací aktivity

ŽMP stejně jako v minulých letech nabízelo prostřednictvím Odboru pro vzdělávání a kulturu (OVK) s pobočkami v Praze a v Brně četné pořady, programy a projekty.

Pražská pobočka připravila 7 typů tematických přednášek, 11 interaktivních workshopů a 10 výtvarných dílen. Programy se týkaly nejrůznějších aspektů židovské kultury – tradic a zvyků, biblických dějin či dějin Židů v Čechách a na Moravě. Velká pozornost byla věnována výukovým programům s tematikou antisemitismu a šoa.

V rámci projektu *Manifestations of Antisemitism in the Czech Republic – Monitoring, Analysis, Reporting and Application in Education (MANTIC)*, který je spolufinancován Evropskou Unií prostřednictvím programu CERV, OVK Praha navázal na dlouhodobou podporu studentů a pedagogů učňovského školství zaměřený na prevenci společensky nebezpečných jevů. Cílem projektu, jehož se zúčastnilo 1034 studentů učňovského školství, je účinně působit v oblasti prevence extremismu, rasismu a antisemitismu.

Odbor pro vzdělávání a kulturu nabízí otevřenou spolupráci pro centra a instituce, které podporují osoby s postižením. Ve dnech 19. 4. a 20. 10 se v OVK uskutečnily specializované programy pro nevidomé děti a návštěvníky se sluchovým postižením.

OVK současně navázal na dlouhodobou spolupráci z minulých let s Lauderovou mateřskou školou, základní školou a gymnáziem při Židovské obci v Praze. Zaměstnanci OVK zajistili několik aktivit zaměřených na židovské tradice a svátky (Purim, Chanuka) s dětmi předškolního věku přímo v budově školy.

Všech vzdělávacích programů v pražské pobočce OVK se zúčastnilo 5805 českých žáků a studentů. Zároveň byly některé programy a semináře připraveny pro 45 zahraničních studentů.

Za účasti 177 pedagogů dále proběhly čtyři jednodenní semináře *Židé – dějiny a kultura*. V srpnu 2022 se za účasti dalších 49 pedagogů (23 v pražské pobočce a 26 v brněnské pobočce OVK) uskutečnil již třetí nadstavbový seminář *Židé – dějiny a kultura* s názvy *Příběhy židovských podnikatelů v Praze* a *Židovská Morava v Mikulově*.

Účastníci semináře pro pedagogy
z cyklu *Židé – dějiny a kultura* s názvem
Židovská Morava, 26. srpna 2022,
Horní synagoga v Mikulově

Z příměstského tábora ŽMP

Na některých svých projektech pražská pobočka OVK spolupracovala s dalšími institucemi. Jarního cyklu semináře pro pedagogy ve spolupráci s Památníkem Terezín (I. stupeň) se zúčastnilo 46 pedagogů. Na podzim pak v rámci druhého stupně tohoto semináře pracovníci OVK Z. Pavlovská a J. Šteffl představili přímo v Památníku Terezín workshop *Stereotypy*. OVK ŽMP připravil dále pro Federaci židovských obcí v Čechách a na Moravě seminář v rámci projektu *NOA (Networks Overcoming Antisemitism)* s názvem *Čeští Židé – historie a kultura, soužití menšiny s většinovou společností, odkaz pro dnešek*, kterého se zúčastnilo 25 muzejních pracovníků z různých institucí.

Během letních prázdnin pražská pobočka OVK v červenci opět zorganizovala příměstský tábor, kterého se v červenci zúčastnilo 17 dětí.

OVK Brno ve spolupráci s Muzeem romské kultury v Brně uspořádalo od 27. do 30. 3. 2022 celkem 18 workshopů s názvem *Nezapomeneme* pro 406 studentů základních a středních škol. Workshopy se uskutečnily při příležitosti Mezinárodního dne památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti. V rámci semináře *The Roma Genocide and its commemoration mirrored in Brno's multiethnic society* organizovaným památníkem Jad Vašem v Jeruzalémě připravilo brněnské OVK 23. 11. program *Educational tour: In the footsteps of Jewish, Roma and German citizens of Brno*, který absolvovalo 35 osob. OVK v Brně též zajistilo komentované prohlídky po místním židovském hřbitově a synagoze pro 168 návštěvníků. Všechny vzdělávací programy se v brněnské pobočce OVK zúčastnilo 983 žáků a studentů.

Brněnská pobočka OVK se zapojila do několika lokálních festivalů. Festival *Brno a jeho chrámy* (26. 6. a 10. 9.) pořádaný Turistickým a informačním centrem Brno, *Brněnská muzejní noc* (21. 5.) a festival *Open House Brno* (14. 5.). OVK Brno se do těchto akcí zapojilo komentovanými prohlídkami synagogy Agudas achim.

Ve spolupráci s Židovskou obcí Brno a s nově vzniklým centrem židovské kultury ŠTETL se OVK Brno podílelo na přípravách a realizaci prvního ročníku festivalu *ŠTETL FEST*, který proběhl ve dnech 2.–4. 9. při příležitosti Evropského dne židovské kultury.

Do programu festivalu se brněnská pobočka zapojila mimo jiné komentovanými prohlídkami synagogy a hřbitova, procházkami po stopách brněnské židovské komunity, dětskými dílnami zaměřenými na tradice a svátky, moderováním besed a produkčně zajišťovala výstavu a koncert amerického umělce Yale Stroma.

a) Večerní pořady v Odboru pro vzdělávání a kulturu

Kulturní pořady pro veřejnost připravovaly v roce 2022 jak pražská, tak brněnská pobočka Oddělení pro vzdělávání a kulturu (OVK). Programy v pražské Maiselově synagoze zahrnovaly koncerty klasické hudby s vazbou na židovskou tematiku, diskuse a komponované večery. V prostorách auditoria OVK se pak konaly zejména přednášky, projekce a výstavy.

V průběhu roku 2022 se podařilo uspořádat 61 večerních pořadů a koncertů, kterých se zúčastnilo 1665 osob. Program zahrnoval několik přednáškových cyklů. Od ledna do dubna probíhalo pokračování cyklu *Čtenářský kroužek amerických židovských spisovatelů* pod vedením amerikanistky Hany Ulmanové. V lednu byl zahájen nový cyklus historika architektury Zdeňka Lukeše, v jehož rámci se návštěvníci seznámili s významnými, ale dnes již zapomenutými osobnostmi pražské architektonické scény 20. století. Ve druhé polovině roku se od května do prosince konala série přednášek kurátorky Michaely Sidenberg *5krát obrazem*, která návštěvníkům přiblížila osudy málo známých uměleckých děl a příběhy jejich původních majitelů prostřednictvím sbírky vizuálního umění muzea. Od září do prosince probíhal dále filmový cyklus filmové historičky Alice Aronové zaměřený na válečné příběhy očima dětí. V září přednesl historik Daniel Baránek úvodní přednášku k novému cyklu *Čeští židovští podnikatelé přelomu 19. a 20. století*. Listopadová přednáška Martina Hemelíka o osobnosti Emila Kolbena zahájila osmidílný přednáškový cyklus historiků ÚSTR naplánovaný až do června 2023.

Z řady přednášek možno zmínit velký zájem o přednášku prof. Martina Hilského, zaměřenou na osudy londýnské židovské komunity v době reformace, která se konala 23. 3. Obdobně velmi zaujala i přednáška izraelského politologa Martina Weina, věnovaná 25. 5. okolnostem procesu s Rudolfem Slánským. Zvláště pozitivně byla rovněž přijata beseda s bývalým kurátorem vizuální sbírky ŽMP Arno Paříkem a předními českými japanoložkami, jež proběhla 22. 9. a připomněla 90. výročí úmrtí židovského výtvarníka a výrazné osobnosti pražské secese Emila Orlika. V neposlední řadě se s velkým ohlasem setkala prezentace knižní autobiografie *Nikdo nás nečekal* akademické malířky a přeživší holocaustu Helgy Hoškové Weissové. Slavnostní večer se konal 8. 11. v Maiselově synagoze u příležitosti autorčiných 93. narozenin.

*Moderátor Tomáš Töpfer
v rozhovoru s přeživší šoa Helgou
Hoškovou-Weissovou
v Maiselově synagoze*

Od ledna 2022 pokračovala taktéž spolupráce s partnerskými organizacemi. Ve středu 19. ledna byla společně s organizací JCC Prague představena židovská kuchařka *Nebojte se gefilte fiš*. Dne 25. 1. bylo v Maiselově synagoze uvedeno divadelní monodrama o dirigentce ženského táborového orchestru v Osvětimi Almě Rosé, na jehož organizaci se podílela režisérka Olga Strusková. Již 11. 1. měli diváci možnost díky spolupráci s producentkou 8heads Juliettou Sichel zhlédnout nový film lotyšsko-česko-litevské koprodukce *Město na řece* a pohovořit s jejími tvůrci. Díky spolupráci s Pražským literárním domem autorů německého jazyka byl 23. 6. uveden komponovaný večer o osobnosti Maxe Zweiga. Ve spolupráci se spolkem Vůle 1939 byl 19. 10. v Maiselově synagoze představen dokumentární film *Po stopách Jakuba Grossmanna* mapující příběh mladého muže s židovskými kořeny, který se za 2. světové války zapojil do vznikající československé armády ve Francii. Konečně 23. 11. OVK společně s Polským institutem uspořádalo „Večer Bruna Schulze“ při příležitosti 130. výročí narození tohoto polsko-židovského spisovatele a malíře.

Jak již bylo výše uvedeno, 24. 11. začal nový přednáškový cyklus ve spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů.

I v roce 2022 se se zájmem setkaly pořady pro rodiče s dětmi, které se za podpory Nadačního fondu obětí holocaustu konaly celkem desetkrát. Zúčastnilo se jich 194 osob.

b) Koncerty a další kulturní akce ve Španělské synagoze a Maiselově synagoze

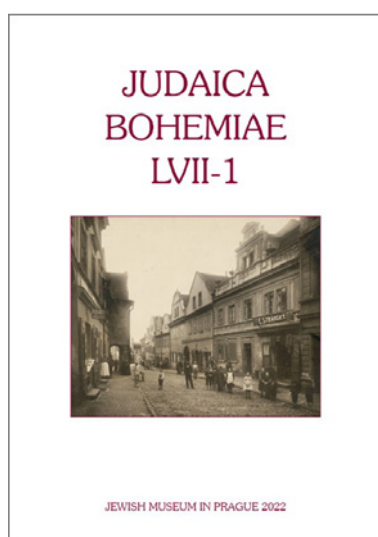
Podobně jako v minulých letech se i v roce 2022 konaly koncerty v Maiselově synagoze. V lednu zde vystoupilo jedno z předních českých dechových kvintet Prague Philharmonia. V únoru následoval koncert houslistky Moniky Urbanové a harfistky Hedviky Mousy Bachy a v březnu vystoupilo smyčcové Amedeus string Trio. V dubnu se při příležitosti Jom ha-šoa ve-ha-gvura – Dne památky obětí šoa a hrdinství uskutečnil koncert hudebního uskupení Kukal Quartet. Od května do prosince 2022 se odehrála série pěti koncertů pod záštitou Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v České republice. V květnu byly v podání ansámblu Motus Harmonicus představeny významné duchovní kompozice židovských skladatelů 17. a 18. století. V červnu se konal koncert nizozemského smyčcového tria The Hague String Trio za finanční podpory Velvyslanectví Nizozemského království.

Na slavnostním koncertě při příležitosti
Jom ha-šoa ve-ha-gvura vystoupil
Kukal Quartet

Během podzimních měsíců se dále uskutečnily dva koncerty. V říjnu vystoupil smyčcový soubor Alma Ansámbl, který uvedl skladby reflektující životní osudy rakouské židovské houslistky Almy Rosé. Listopadový koncert hudebního tělesa Pavel Bořkovec Quartet byl zrušen z důvodu nemoci jednoho z hudebníků. V prosinci proběhl koncert barokní hudby v podání hráčky na violu Hany Flekové, theorbisty Jana Krejčí a houslistky Lenky Flekové.

V roce 2022 také pokračovala spolupráce s agenturou BM ART, která po celý rok ve Španělské synagoze pořádala koncerty určené především zahraničním návštěvníkům.

Červnové číslo
Judaica Bohemiae LVII (2022)

V roce 2022 ŽMP vydalo dvě čísla odborného periodického časopisu *Judaica Bohemiae*, který se specializuje na vydávání odborných studií k dějinám a kultuře Židů v českých zemích, respektive širším středoevropském prostoru (území někdejší habsburské monarchie). Na jeho obsahu se pravidelně podílejí vedle českých i zahraniční přispěvatelé. Časopis původně vycházel dvakrát ročně, v letech 1994–2008 byl ročenkou a v letech 2009–2022 se navrátil k dvouroční periodicitě. Počínaje rokem 2023 vycházejí *Judaica Bohemiae* opět jednou ročně.

Červnové číslo *Judaica Bohemiae* LVII (2022), 1 (<https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=698>) obsahuje studii L. Storchové (*The Jewish War, God's Wrath and 'the Most Unfortunate People': Representations of the Jews and Judaism in Late Sixteenth-Century Protestant Literature in the Bohemian Lands*), jež rozebírá, jak psali protestantští učenci o první židovské válce a zničení Jeruzaléma a jak byl tento příběh aktualizován ve vztahu k Židům v českých zemích po roce 1550. Příspěvek A. Jelínkové (*The Publishing Practice and Reading Culture of Moravian Jews in the Second Half of the Eighteenth Century*) podrobně zkoumá produkci moravské hebrejské tiskárny v 18. století a rozkrývá vztah mezi vydavatelskou strategií a čtenářskými schopnostmi moravských Židů. Studie D. Baránka (*Transformation of the Jewish Space in Kolín, 1848–1921*) zkoumá na příkladu židovské komunity v českém Kolíně fenomén mizení hranic židovského ghetta po zrovnoprávnění židů v polovině 19. století a rozebírá faktory, jež ovlivňovaly tehdejší demografické změny. Rubrika Zprávy obsahuje příspěvek M. Buška o výsledcích úsilí pracovníků Knihovny ŽMP při dohledávání ztrát z předválečné knihovny Židovské náboženské obce v Praze včetně přehledu úspěšných návratů nalezených tisků do ŽMP za posledních několik let. Zpráva K. Holečka referuje o mezinárodní konferenci *Migrační procesy a mobilita evropských Židů na přechodu středověku a raného novověku* (*Migrationsprozesse und Mobilität der europäischen Juden am Übergang vom Mittelalter zur Neuzeit*), kterou v Praze v polovině října 2021 uspořádal Historický ústav AV ČR.

Prosincové číslo *Judaica Bohemiae* LVII (2022), 2 (<https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=698>) obsahuje studii K. Holečka (*Bohemian Jews in Poznań after 1541: Merchants, Rabbis and Exiles*), jež se na základě studia pražských a poznaňských městských knih zabývá židovskou migrací a mobilitou mezi Čechami a polskou Poznaň po vyhnání Židů z Čech roku 1541. Příspěvek I. Cermanové (*Under the Pressure of the Enlightened State: Changes in the Burial Customs of Prague Jews during the Reign of Joseph II*) představuje na základě materiálů z Národního archivu ČR a Archivu ŽMP dopady pohřebních reforem Marie Terezie a Josefa II. v českém židovském prostředí a zejména Praze a osvětluje jejich vliv na proměny pohřebních zvyklostí Židů. V rubrice Zprávy představuje M. Sidenberg portréty ze Sbírký vizuálního umění Židovského muzea v Praze, J. Šplíchalová referuje o přibězích nových přírůstků k problematice šoa ve sbírkách ŽMP a L. Uličná informuje o výstavě *Tajemství půdy*, jež byla jedním z výstupů projektu ŽMP na zpracování a prezentaci nálezů z půd českých a moravských synagog. M. Lhotová referuje o výstavě *Obrazy zášti: vizuální projevy antijudaismu a antisemitismu v českých zemích*, která se v závěru roku 2021 konala v Oblastní galerii v Liberci. T. Krákora informuje o 8. ročníku semináře *Židé v Čechách*, pořádaném ŽMP ve spolupráci s Muzeem Jindřichohradecká v říjnu 2012, a L. Blechová o 12. sjezdu českých historiků v Ústí nad Labem (září 2022) a příspěvcích k židovským dějinám, jež zde zazněly.

V roce 2022 ŽMP vydalo v české a anglické mutaci publikaci *Tajemství půdy*. Publikace představuje židovský zvyk zvaný geniza, tedy nařízení odkládat opotřebované náboženské texty a rituální předměty na místo, kde se mohly samovolně rozpadnout. Obvykle tímto prostorem byla půda synagogy. Bohatě ilustrovaná publikace vznikla jako doprovodný katalog k výstavám *Tajemství půdy* (duben–červen 2022 v Regionálním muzeu v Chrudimi a duben–červen 2023 v Západočeském muzeu v Plzni) v rámci stejnojmenného projektu.

Rovněž byl vydán dotisk publikace *Pražské synagogy* (verze ve francouzštině, španělštině a italštině), zaměřené na historii i nové podoby sedmi nejvýznamnějších pražských synagog. Autorem textu je Arno Pařík, autory fotografií Dana Cabanová a Petr Kliment.

Kniha *Pražské synagogy* z produkce ŽMP

V české i anglické verzi pokračovalo vydávání čtvrtletního elektronického *Zpravodaje/Newsletteru* i tištěného dvouměsíčního programového přehledu muzea, obsahujícího základní informace o památkách ve správě muzea, jeho stálých expozicích a aktuálně připravovaných výstavách, koncertech, programech pro rodiče a děti, komentovaných prohlídkách, přednáškách a diskusních večerech.

Koncem roku 2022 byl vydán sborník *Židé v Čechách 8* s příspěvky ze stejnojmenného semináře, který ve dnech 12. a 13. 10. 2021 pořádalo v Jindřichově Hradci ŽMP ve spolupráci s Muzeem Jindřichohradecka. Sborník obsahuje 16 studií, které se věnují mimo jiné dějinám židovských náboženských obcí od 18. století do 2. světové války, osudům židovských komunit na Tachovsku, Vitorazsku, Staňkově, Bezručicích, Horním Slavkově a též významným židovským osobnostem a dokumentaci židovských hřbitovů. Sborník též obsahuje obrazovou přílohu, tabulky, grafy a archivní dokumenty. Na jeho vydání se finančně podílel Nadační fond obětem holocaustu.

Židovské muzeum v Praze spolupracovalo v roce 2022 s 208 českými a 85 zahraničními administrativními, kulturními, akademickými a vzdělávacími institucemi.

a) Výpůjčky

Ve sbírkové oblasti muzeum pokračovalo v již započatém systému uzavírání jednoletého až dvouletého smluvního vztahu s českými i zahraničními dlouhodobými vypůjčiteli. Aktuálně jde o Federaci židovských obcí v ČR, 9 židovských obcí v Čechách a na Moravě a dalších 9 kulturních subjektů. V roce 2022 bylo prodlouženo 9 smluvních vztahů, přičemž každému předcházela kontrola a vyhodnocení fyzického stavu předmětů pracovníky ŽMP. V zahraničí ŽMP dlouhodobě participuje výpůjčkou v expozici *House of European History* v Bruselu.

Po předchozí náročné pandemické situaci se opět obnovily sezónní výpůjčky (celkem 4), a to do prostor bývalých synagog pro Město Turnov, Kolín, Hartmanice a nově zrekonstruovanou plzeňskou synagogu. Uskutečnilo se 6 tuzemských a 5 zahraničních krátkodobých výstav. Celkem bylo uzavřeno 14 smluvních vztahů.

Souhrnně bylo v roce 2022 tuzemským i zahraničním subjektům zapůjčeno 427 evidenčních čísel, obsahujících 581 jednotlivin. Dále bylo zapůjčeno 113 předmětů z pomocného fondu, jež jsou využívány pro výstavy v náročnějších klimatických podmínkách nebo k liturgickým účelům.

Pro krátkodobé výstavy zapůjčil Odbor knihovny starý tisk *Sefer Bar Šešet* od Jicchaka ben Šešeta, Riva 1559 spolu s faksimilií do Jüdisches Museum Berlin a *Židovský kalendář 5699*, Praha 1938 do Jüdisches Museum Frankfurt.

V roce 2022 bylo vystaveno 9 povolení k fotografování a natáčení v expozicích muzea a na Starém židovském hřbitově pro zahraniční žadatele a 18 těchto povolení pro české žadatele.

Dále bylo vystaveno 44 povolení o poskytnutí obrazových materiálů ze sbírek ŽMP k reprodukci pro zahraniční žadatele a 47 těchto povolení pro české žadatele.

b) Neziskový sektor, informace a konzultace, média

Podstatná byla i spolupráce s institucemi a neziskovými organizacemi v oblasti vzdělávání a kultury, zmiňovaná samostatně na příslušném místě této zprávy.

Odborní pracovníci ŽMP dále osobně či písemně poskytovali informace a konzultace nezbytné pro činnost dalších institucí, odborníků různých oborů, obnovu památkových objektů a přípravu expozic na různých místech České republiky.

Ředitel muzea L. Pavlát tak jako v minulých letech zpracovával odborná vyjádření pro učebnice, usilující o udělení doporučující doložky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, a v médiích i pro interní potřebu FŽO se vyjadřoval k tématům judaismu, židovských dějin, antisemitismu a společenské situaci

(mimo jiné: *Nacisté zabili miliony Židů. Přeživší popsali své zážitky z holokaustu* – TV Nova 27. 1. 2022, *Úžasné životy: Novinář a politik Pavel Tigríd podle ředitele Židovského muzea v Praze Lea Pavláta* – ČRo – Dvojka 24. 4. 2022, *Rozřezané náhrobky, které skončily jako dlažební kostky, se vrátí v památníku. Židovská obec na něj vybírá peníze* – ČT 19. 6. 2022. Nadále zůstával spoluautorem a pravidelným přispěvatelem (v roce 2022 celkem 25 příspěvků) týdenního rozhlasového pořadu Českého rozhlasu Šalom alejchem, jehož koncepci připravil (<https://temata.rozhlas.cz/salom-alejchem-6195507/o-poradu>).

c) Účast na dalších projektech

ŽMP se v roce 2022 podílelo na řadě akcí pořádaných jinými institucemi.

Již tradičně se zaměřilo na veřejnou připomínku šoa. Ve spolupráci s Židovskou obcí v Praze uspořádalo 27. 1. 2022 ve Španělské synagoze slavnostní koncert ke Dni památky obětí holokaustu a předcházení zločinům proti lidskosti. V podání Alma Ansámbl zazněly skladby Samuela Barbera, Antonína Dvořáka, Ervína Schulhoffa, Gideona Kleina, Johna Williamse a dalších.

Pravidelná setkání delegátů mezinárodní organizace IHRA, která sdružuje odborníky z 34 států, se uskutečnila pod záštitou Švédska jako pořadající země pro rok 2022 ve dnech 20.–23. 6. 2022 a 28. 11.–1. 12. 2022 za účasti vedoucí OVK Z. Pavlovské, která zastupovala Českou republiku.

11. července 2022 navštívil ŽMP Izraelský prezident Jicchak Herzog se svojí manželkou. Za účasti zástupkyně ředitele ŽMP Mgr. Zuzany Pavlovské, Ph.D. a předsedy Federace židovských obcí Petra Papouška si prohlédli Pinkasovu synagogu a Starý židovský hřbitov.

*Izraelský prezident Jicchak Herzog
s manželkou, Pinkasova synagoga,
11. července 2022*

14

Správa a údržba objektů

V rámci správy a údržby objektů se uskutečnily zejména servisní a udržovací práce staveb a jejich technologické a provozních součástí. Byly provedeny všechny předepsané revize a kontroly systémů technického zařízení budov, zejména pak vyhrazených technických a ostatních zařízení, výtahů, zabezpečovacích a protipožárních systémů včetně odstranění diagnostikovaných poruch a nedostatků. Dle aktuální potřeby byly rovněž zajištěny všechny nezbytné opravy stavebních a technologických poruch v objektech ve správě ŽMP. Dále pak byl zajišťován úklid budov, předepsaná údržba, servis a v neposlední řadě také rozvoj integrovaného zabezpečovacího systému. Průběžně bylo také zabezpečováno plnění povinností v oblasti požární ochrany a bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci a plnění povinností v oblasti podnikové ekologie. Součástí této oblasti bylo rovněž zajištění odborné péče o zeleň. Na Starém židovském hřbitově bylo společností Safe Trees, s.r.o. provedeno bezpečnostní posouzení stavu stromů včetně přístrojového testu s využitím akustického tomografu u 7 rizikových stromů. U žádného z prověřovaných stromů nebyl zjištěn interní defekt podstatnějšího rozsahu. Na základě odborného posudku byla na Starém židovském hřbitově provedena kontrola bezpečnostních vazeb větví stromů s případnou následnou úpravou. Veškeré informace o jednotlivých stromech na Starém židovském hřbitově jsou byly nadále evidovány v systému *Stromy pod kontrolou*. Na nádvoří Smíchovské synagogy byl proveden zdravotní a bezpečnostní prořez zde rostlých platanů. Na předzahrádce Maiselovy synagogy byla provedena revitalizace trvalkových záhonů.

K 30. 9. 2022 byl ukončen pronájem prostor v objektu Jáchymova 3, Praha 1, odkud byl fotoateliér přestěhován do prostor Smíchovské synagogy.

S ohledem na končící kontrakt na dodávku elektrické energie a zemního plynu do objektů ŽMP k datu 31. 12. 2022 bylo provedeno výběrové řízení na dodavatele těchto energií na období let 2023 a 2024. Dodavatelem zemního plynu se stala společnost ČEZ ESCO a.s. a dodavatelem elektrické energie s nejnižší nabídkou zůstala firma Pražská energetika a.s. Vzhledem k situaci na trhu s energiemi byla vysoutěžená cena energií o téměř 350 % vyšší než v předchozím období. Následky takto vysokých cen

Smíchovská synagoga

energií zmírňuje Vládou ČR přijaté zastropování cen energií, které umožní ŽMP v roce 2023 odebírat elektrickou energii a zemní plyn plně podle spotřeby za regulované ceny energií. Přesto se ŽMP zvýší náklady na energie o téměř 280 %.

Zvýšením cen energií na přelomu let 2021/2022 výrazně narostly náklady na provozování záložní IT lokality (disaster recovery site) v hostingu Dial Telecom. Po rekonstrukci serverovny v suterénu přístavby Smíchovské synagogy byla proto záložní technologie v dubnu 2022 přestěhována sem.

15

Oddělení bezpečnosti

ŽMP také v roce 2022 plnilo úkoly při zabezpečení zaměstnanců, návštěvníků, movitého i nemovitého majetku a provozu. Specificky se jednalo o průběžnou analýzu aktuální bezpečnostní situace, identifikaci hrozeb a přijetí adekvátních bezpečnostních opatření v reálném čase. S tímto zřetelem ŽMP i nadále kladlo důraz na profesní přípravu pracovníků Oddělení bezpečnosti, orientovanou na aktuální bezpečnostní hrozby. V průběhu roku 2022 řešilo Oddělení bezpečnosti v souladu s interními směrnicemi několik mimořádných situací, opakovaně za operativní spolupráce se složkami Policie ČR a Městské policie hl. m. Prahy.

Při zajišťování objektů a bezpečnosti návštěvníků ŽMP na základě Memoranda o spolupráci při zajišťování bezpečnosti židovských institucí jakožto měkkých cílů z 5. 4. 2016 spolupracuje s dalšími židovskými subjekty a Policií ČR. Oddělení bezpečnosti svou činnost rovněž konzultuje se zahraničními bezpečnostními experty zejména v oblasti krizového plánování a řízení vnitřní komunikace.

16

Investice

V důsledku negativních finančních dopadů pandemie koronaviru, válečného konfliktu na Ukrajině a rostoucích provozních nákladů byly i nadále pozastaveny dříve plánované investice na další modernizaci ŽMP. V roce 2022 se uskutečnily pouze tři investice menšího rozsahu.

V rámci projektu „Tajemství půdy“ byla provedena rekonstrukce depozitářů starých tisků v administrativní budově, při které došlo k výměně podlahové krytiny, nové výmalbě stěn a dveřních zárubní, repasi stávajících oken a byla provedena instalace vnitřních okenic, které zamezují úniku tepla a vlhkosti i průniku denního světla a UV záření do prostoru. V technologické části byly nahrazeny již ne zcela funkční zvlhčovače a odvlhčovače novými. Dále bylo do depozitářů instalováno nové interiérové vybavení v podobě regálů a zakladačů.

V administrativní budově ŽMP byla dokončena rekonstrukce kamerového systému s cílem zajistit větší přehled o okolí střežených objektů. Uskutečnila se též rekonstrukce serverovny v suterénu Smíchovské synagogy.

Restaurátorská dílna papíru Židovského muzea v Praze po rekonstrukci

V roce 2022 ŽMP realizovalo 18 projektů spolufinancovaných z dotací či grantů v celkové výši 10 658 004 Kč. Těmito projekty byly:

- Digitalizace 36 knih z Archivu Židovského muzea v Praze a ochrana vzácných tisků z Knihovny Židovského muzea v Praze – realizováno za finanční podpory významného zahraničního partnera, který si nepřeje být uveden – podpora ve výši 723 756 Kč.
- Tajemství půdy – projekt realizovaný za finanční podpory Islandu, Lichtenštejnska a Norska prostřednictvím Fondů EHP – podpora ve výši 8 353 573 Kč.
- Restaurování tří vzácných hebrejských tisků – projekt realizovaný za finanční podpory Ministerstva kultury ČR (program ISO II/D – Preventivní ochrana před nepříznivými vlivy prostředí) – podpora ve výši 61 000 Kč.
- Restaurování 10 náhrobků na Starém židovském hřbitově – podpořeno Nadačním fondem obětí holocaustu – podpora ve výši 90 000 Kč.
- Vydání sborníku Židé v Čechách 8 – podpořeno Nadačním fondem obětí holocaustu, podpora ve výši 17 000 Kč.
- Projekt MANTIC – realizovaný za finanční podpory Evropské komise (hlavním řešitelem projektu je Židovská obec v Praze) – podpora ve výši 399 829 Kč.
- Projekt Crocus – realizovaný za finanční podpory Evropské komise – podpora ve výši 24 195 Kč.
- Vzdělávání dospělých – podpořeno z programu Erasmus+ – podpora ve výši 62 184 Kč.
- Vzdělávání studentů doktorských programů – podpořeno Evropskou komisí prostřednictvím programu European Holocaust Research Infrastructure III. – podpořeno ve výši 163 345 Kč.
- Židovská paměť ve 20. století – projekt podpořený Nadačním fondem obětí holocaustu – podpora ve výši 100 000 Kč.
- Vzdělávání studentů – podpořeno Nadačním fondem obětí holocaustu, podpora ve výši 450 000 Kč.
- Nedělní dílny pro děti – podpořeno Nadačním fondem obětí holocaustu, podpora ve výši 19 999 Kč.
- Kulturní aktivity v ŽMP – projekt podpořený Nadačním fondem obětí holocaustu, podpora ve výši 17 000 Kč.
- Slavnostní koncert u příležitosti Jom ha-šoa za finanční podpory Magistrátu hlavního města Prahy – podpora ve výši 37 500 Kč.
- Koncerty v Maiselově synagoze – podpořeno Velvyslanectvím SRN, podpora ve výši 39 128 Kč.
- Koncert Haagského tria – realizováno s podporou Velvyslanectví Nizozemska, podpora ve výši 19 888 Kč.
- Podpora mentálně a fyzicky postižených návštěvníků – podpořeno Nadačním fondem obětí holocaustu, podpora ve výši 14 683 Kč.
- Podpora zaměstnanosti prostřednictvím programu Antivirus – dotace Ministerstva práce a sociálních věcí ve výši 64 924 Kč.

Kromě institucí činnost ŽMP podporují individuální dárci. V roce 2022 ŽMP obdrželo dary ve výši 349 670 Kč.

Rok 2022 se v porovnání s předchozím kalendářním rokem nesl ve znamení ustupující pandemie koronaviru a postupného zlepšování situace v turistickém ruchu, i když počty návštěvníků ŽMP stále nedosáhly stavu před vypuknutím pandemie. Ke 14. 3. 2022 Ministerstvo zdravotnictví ČR zrušilo všechna opatření, která s ohledem na ochranu obyvatel před onemocněním COVID -19 vedla i k omezení činnosti muzea. Tu však nadále negativně ovlivňovaly dozvuky pandemie stejně jako nejistota v důsledku ruské agrese proti Ukrajině. Tyto skutečnosti se pak odrazily v příjmech z návštěvníckého provozu, který představuje hlavní zdroj příjmů ŽMP.

V roce 2022 výnosy muzea dosáhly 148 403 188,68 Kč což je oproti roku 2021, kdy výnosy činily 84 566 197 Kč, více o 75,49 % ovšem v porovnání s předcovidovým rokem 2019 a tehdejšími výnosy ve výši 215 565 303 Kč se jedná o výnosy nižší o 31,16 %. Určující přitom byl rozdíl v tržbách ze vstupného. Ty v roce 2019 dosáhly 194 157 284 Kč, zatímco v roce 2022 pouze 115 964 369,89 Kč, což znamená pokles o 40,27 %.

Ekonomická situace ŽMP v roce 2022 tak nadále byla složitá a vyžádala si během roku průběžné operativní vyhodnocování. ŽMP přitom nadále pracovalo s redukováným rozpočtem a nižším počtem zaměstnanců oproti organizačnímu řádu. Odměny byly omezeny a velké investice byla pozastaveny.

Díky vstřícnosti nájemců zejména Židovské obce v Praze a její akciové společnosti Matana došlo k úsporám v platbě nájmů. Na druhé straně ŽMP poskytlo slevy nájmu i svým podnájemcům.

Náklady ŽMP v roce 2022 činily 141 722 785,25 Kč, což oproti roku 2021 představuje nárůst o 31 607 385,25 Kč, tj. o 28,7 %. Konkrétně se jednalo zejména o položky Spotřeba materiálu, Opravy a údržba, Placené nájemné, Ostatní služby, Mzdy a odvody a Ostatní náklady.

Hospodářský výsledek ŽMP za rok 2022 skončil po dvou letech ztrát v kladných číslech. Po zpracování daňového přiznání činil hrubý zisk Židovského muzea v Praze 8 271 753,43 Kč, což po odpočtu daně ve výši 1 591 350 Kč znamená čistý zisk 6 680 403,43 Kč.

Židovské muzeum v Praze

U Staré školy 141/1

110 00 Praha 1–Josefov

T: +420 222 749 211

E: office@jewishmuseum.cz

W: www.jewishmuseum.cz

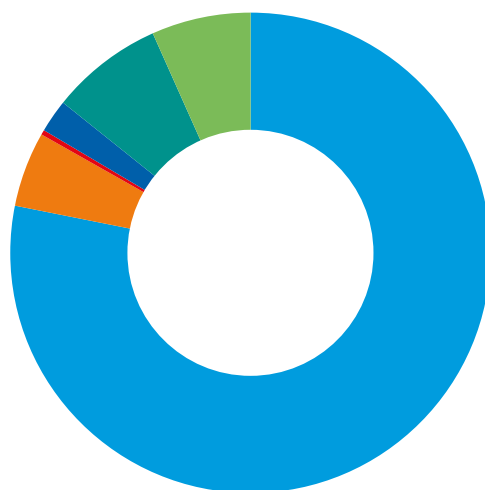
V Praze 15.května 2023

Leo Pavlát

Ředitel Židovského muzea v Praze

Příloha č. 1 – Plnění rozpočtu ŽMP v roce 2022 (v tis. Kč)

Zdroje příjmů Židovského muzea
v Praze (2022)

- 78,1 % Vstupné
- 5,0 % Nájem
- 0,3 % Prodej upomínkových předmětů
- 2,2 % Ostatní služby
- 7,6 % Dary a dotace
- 6,7 % Výnosy ostatní

Výdaje Židovského muzea
v Praze (2022)

- 2,8 % Energie, voda, plyn
- 2,5 % Opravy
- 19,1 % Nájem
- 31,5 % Mzdové náklady
- 1,7 % Ostatní osobní náklady
- 10,9 % Soc. a zdrav. pojištění
- 1,4 % Zákonné sociální náklady
- 0,0 % Poskytnuté dary
- 10,4 % Odpisy
- 1,6 % Pojistné
- 11,5 % Služby
- 1,7 % Ostatní náklady
- 0,1 % Nákup knih
- 0,0 % Nákup sbírkových předmětů
- 1,3 % Dokončené investice
- 2,5 % Materiál
- 1,1 % Daň z příjmu

Příloha č. 2 – Výkaz zisku a ztrát (v tis. Kč)

	k 31. 12. 2021	k 31. 12. 2022
VÝNOSY	84 566	148 403
Tržby za zboží a služby	5 599	11 263
Tržby ze vstupného	36 657	115 964
Dary a dotace	40 778	9 841
Zúčtování rezerv	0	0
Ostatní výnosy	1 532	11 335
PROVOZNÍ NÁKLADY	109 899	140 132
Náklady na uskutečněné tržby	30 804	55 733
Osobní náklady	59 558	65 229
Odpisy	16 149	15 827
Ostatní provozní náklady a rezervy	3 388	3 343
DAŇ Z PŘÍJMU	216	1 591
HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK	-25 549	6 680

Příloha č. 3 – Rozvaha (v tis. Kč)

	k 31. 12. 2021	k 31. 12. 2022
STÁLÁ AKTIVA	159 683	120 680
Nehmotný investiční majetek	31	14
Hmotný investiční majetek	134 652	120 666
Finanční investice	25 000	0
OBĚŽNÁ AKTIVA	250 464	290 208
Zásoby	6 863	7 920
Pohledávky	10 358	14 291
Finanční majetek	230 864	264 642
OSTATNÍ AKTIVA	2 379	3 355
AKTIVA CELKEM	410 147	410 888
VLASTNÍ ZDROJE	388 874	385 039
Jmění celkem	414 423	378 359
Hospodářský výsledek běžného účetního období	-25 549	6 680
CIZÍ ZDROJE	21 273	25 849
Krátkodobé závazky	17 005	23 854
Rezervy	0	0
OSTATNÍ PASIVA	4 268	1 995
PASIVA CELKEM	410 147	410 888

Příloha č. 4 – Struktura zaměstnanců ŽMP

ŽMP bylo v roce 2022 dle svého organizačního řádu rozděleno do 11 odborů a 9 oddělení. Ke konci roku 2022 mělo 111 zaměstnanců včetně pracovníků na mateřské nebo rodičovské dovolené. Ve fyzických osobách činil počet zaměstnanců 104, což představovalo přepočítaných 87,391 plných pracovních úvazků.

Ředitel muzea	1
Vědečtí a odborní muzejní pracovníci včetně restaurátorů	32
Pracovníci pro vzdělávací a kulturní činnost	8
Pracovníci pro zajištění provozu, oprav, rekonstrukcí a správy budov a hřbitovů	3
Pracovníci zajišťující publicitu a výstavy	1
Pracovníci Informačního a rezervačního centra	3
Pracovníci IT a fotooddělení	5
Administrativní pracovníci	2
Ekonomičtí a provozní pracovníci včetně pokladních v expozicích	8
Ostraha objektů a kustodi	41

Průměrná mzda v Židovském muzeu v Praze v roce 2022 činila 36.721,- Kč.

Příloha č. 5 – Opravy a rekonstrukce objektů (v tis. Kč)

Objekt	1995–2022
Španělská synagoga	57 162
Administrativní budova Jáchymova	3 215
Maiselova synagoga	43 557
Pinkasova synagoga	23 099
Obřadní síň	3 366
Klausová synagoga	10 584
Depozitář textilu	4 604
Nové administrativní budovy	107 196
Oddělení pro vzdělávání a kulturu a Informační a rezervační centrum	19 091
Smíchovská synagoga	79 540
Synagoga Brandýs	855
Depozitář knih Spořilov	215
Židovský hřbitov Fibichova, Praha 3	11 980
Starý židovský hřbitov	14 245
Celkem	378 709

Židovské muzeum v Praze

U Staré školy 1, 3, 110 00 Praha 1

T: +420 222 749 211

E: office@jewishmuseum.cz | W: www.jewishmuseum.cz